

KAPELLEN IN ONZE ZWINSTREEK

Johan Ballegeer

*Waar men gaat langs Vlaamse wegen
Oude hoeve, huis of tronk
Komt men u, Maria tegen
Staat uw beeltenis te pronk.*

Op 14 december 2003, op ons jaarlijks feest, lanceerde de heer voorzitter Eric Huys enkele voorstellen tot het vormen van werkgroepen. Een ervan is het opstellen van een inventaris van alle grote of kleinere veldkapellen en belangrijke gevelkapellen in ons werkgebied.

Deze inventarisatie werd eigenlijk opgestart in 1980 met het oog op de publicatie van onze "Gids voor de Zwinstreek" (Uitg. Standaard (1e druk 1986)). Daar Moerkerke toen de top scheerde op gebied van het aantal kapellen gaven we de wandeling aldaar de naam "De Kapelletjesbaan". In de derde druk van deze gids (Uitg. Streekboek 1999) voegden we er ook de Sijseelse kapellen aan toe. In onderhavige publicatie die we afsloten op 31 januari 2004 zetten we om aan het brons getal van 125 te komen ook Zuinkerke, Uitkerke en Sint Pieters erbij. 125? En zijn we het gevelkapelletje van tante Rosalie en nicht Eudoxie niet vergeten? Best mogelijk. Dat deden we met opzet om de kritikasters een been te geven. Parceque la où Dieu est maître, le diable se glisse.

Nu zijn er naast de honderdtachtig nummers van Rond de Poldertorens, haast evenveel gidsen, gidsjes en monografieën verschenen. En allemaal besteden ze evenveel aandacht aan kerken en kastelen, molens en musea, standbeelden en stenen, maar aan de veld- en staakkapelletjes lopen ze straal voorbij. Nochtans hebben ze zowel in de volksdevotie als in de meer profane (zeg maar amoureuze) gevoelens van ons volk vaak een veel grotere rol gespeeld. Ik ken er twee die als postbus dienden voor opwindende liefdesbrieven. En wat was er romantischer dan een geheim rendez-vous in een schemerige veldkapel? Nergens werd meer gebeden om ziekte en onheil af te wenden. Nergens werd zwaarder getreurd om een verongelukt dierbaar gezinslid. Laten we ze in ere houden. De officiële kerk liep meestal niet hoog op met die volksdevotie, waar ze vaak geen controle op had. Rook ze vaak niet naar het oude heidendom, naar bijgeloof, naar sektarisme? De jongste tijd is die argwaan wel wat getaand.

Zet dus je paard een paar zondagen op stal en loop per pedes apostolorum door je eigen omgeving om nota te nemen van deze min of meer interessante relieken uit onze volksdevotie. Of volg eens een weekend de kapellenroute. De heemkundige kring "'t Zwin rechtoever" heeft met dit initiatief alle kapellen op het grondgebied van Groot Damme onder de aandacht gebracht. De route kan per fiets of met de auto gevolgd worden en er is een begeleidend gidsje beschikbaar.

Wat zouden we willen weten?
En bewaren voor het nageslacht?
Hoe heet het kapelletje in de volksmond?
Bij welke gelegenheid werd het geplaatst?

Zijn er schilderijen, prentkaarten of foto's van?
Aan welke heilige is het gewijd?
Bestaan er geschreven bronnen over?

EN HOE VERDWENEN ZE?

De geuzen natuurlijk! Maar dat is lang geleden. Soms werden ze gewoon omver gereden door een pikdorser, een sproeimachine of een ploegende boer. En ook bij de oprit van een hoeve kunnen ze lelijk in de weg staan. *Kosten-ik me droai nie hoalen...* Ook Bruggen en Wegen lijkt wel allergisch te zijn voor straatmeubilair dat niet in hun kraam past. Het mag dan al op de topografische kaart voorkomen.

WAT IS EEN KAPEL?

Een kapel is een bedehuis gebonden aan de volksdevotie en van waaruit geen parochie bediend wordt. Er staat dan ook niet steeds een altaar met een tabernakel. Vandaar dat een staakkapelletje niet echt een kapel is.

Hoe kwamen ze er?

Opvallend hoeveel kapellen en vooral Mariakapellen er in Vlaanderen voorkomen. De Kelten die hier woonden, maar niet onze voorouders waren, vereerden Nehallenia, de moedergodin. Men vond vorige eeuw enkele van haar altaren terug in de Oosterschelde. Ze stellen een vrouw met een hoofddoek voor en een kind op de arm en soms met een hondje aan haar voeten. De Germanen die wel onze voorouders waren vereerden hun goden onder de Heilige Eik, de eerste missionarissen die hier kwamen o.a. Guthago, vervingen de afgoden en hingen aan die bomen Mariabeeldjes. Vandaar de vele Mariakapelletjes in Vlaanderen. In de andere Europese landen vindt men dan eerder kruisen langs de weg. Vaak verwijzen ze ook naar prehistorische plaatsen waar zich een menhir bevond.

Maar kapellen komen en verdwijnen. Niet elke huidige kapel kwam op de plaats van een Nehallenia-altaar. Vele dateren pas van na de reformatie en kwamen er omwille van een verkregen gunst, een herinnering of een dodelijk ongeval.

DAMME

Damse vaart west

1. Kapel bij Romboutswerve

Goed onderhouden kapel met trapgevel bij de slag naar Romboutswerve. Hier vinden we een Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen met wapen en leeuw.

Zuiddijk

2. O.L.V. van Hulsterlo

Rechts van de weg vinden we een kapel, waarvan we vermoeden dat dit deze van Onze Lieve Vrouw van Hulsterlo zou kunnen zijn. Ze had reeds in 1426 een gilde. Ja, het Hulsterlo van Reinaart de Vos. Een goede kilometer verder ligt trouwens de hoeve en de straat Hulsterlo. (RDP II,3,25)

Rabattenstraat

3. Pijlerkapelletje

Het beeldje uit de kapel dat ooit op de hoek van de straat stond is in een nis geplaatst in het huis hier ter plaatse.

Kerkstraat

4. Mariakapel

Even buiten het dorp staat een kapel links van de weg met een Mariabeeld bij huis nr. 76

5. Mariakapel

Weinig verder staat een tweede Mariakapel.

6. Margareta van Beyrouth

Of ook van Antiochië. Stierf de marteldood onder Diocletiaan. Ze wordt afgebeeld terwijl ze de kop van de draak verplettert. Als het op haar feestdag, 20 juli, regent, regent het zes weken. Ze staat hier omdat volgens de overlevering gravin Margareta van Constantinopel die een grote devotie voor deze heilige had het hospitaal stichtte. Het was echter wel stad Damme.

7. Augustinus

Boven de deur van het Sint Janshospitaal prijkt in een barokke nis het beeld van de heilige Augustinus (17^e e.) omdat de zusters van het Sint Janshospitaal de regel van de h. Augustinus volgden. Achter deze gevel bevindt zich de kapel van het hospitaal. Augustinus (Thagaste 354 - Hippo 430) wordt vereerd als kerkleraar. Hij had een zoon bij een vrouw uit zijn wilde jaren. Na een turbulent geestelijk en lichamelijk leven liet hij zich in 387 dopen. Bekend zijn zijn *Confessiones*. Feest 28 augustus. (GZ37)

8. Maria

Boven de westingang van de kerk bevindt zich een Mariabeeld uit de 17^e eeuw. (DV155)

Vivensteenweg

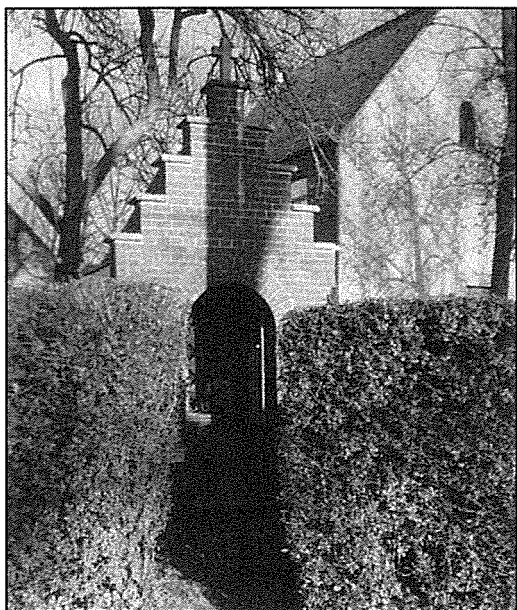
9. Kapel met O.L.V. van Lourdes

Deze kapel zien we op de hoek met de Legeweg. Waarom in Vlaanderen deze zoeterige O.L.V. van Lourdes als we er zoveel mooiere hebben?

DUDZELE

10. Sint Laureinskapel

Deze kapel werd reeds in 1220 vermeld. Ze werd in 1823 nog de kapel van Pathoeke genoemd. In 1839 was ze blijkbaar al verdwenen. Ze moet ongeveer

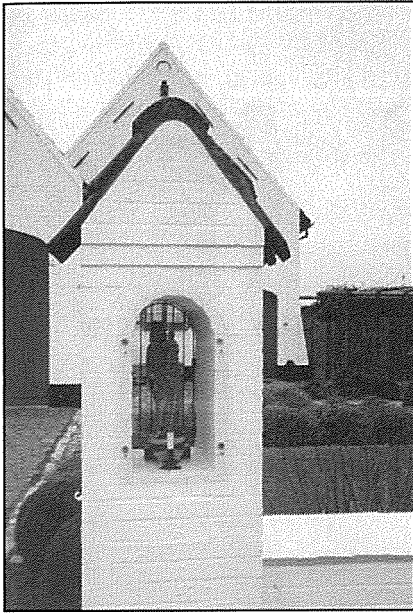
1. Kapel bij Romboutswerve

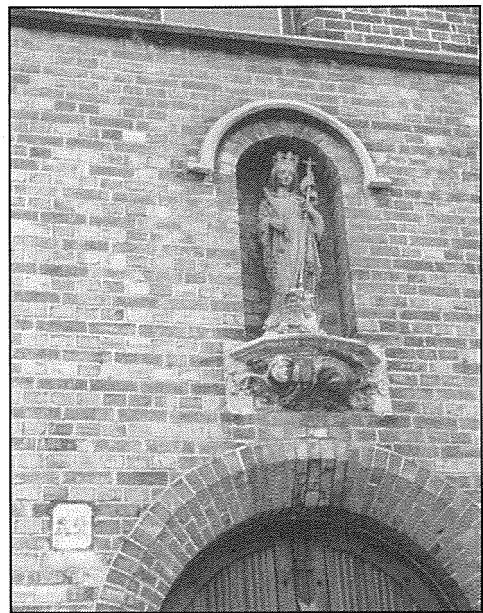
2. O.L.V. van Hulsterlo

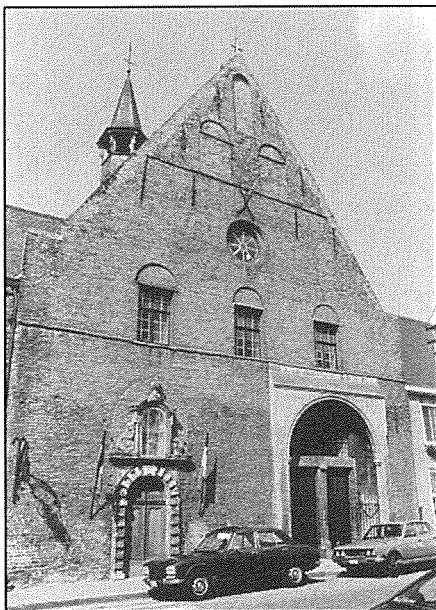
4. Mariakapel
in de Kerkstraat

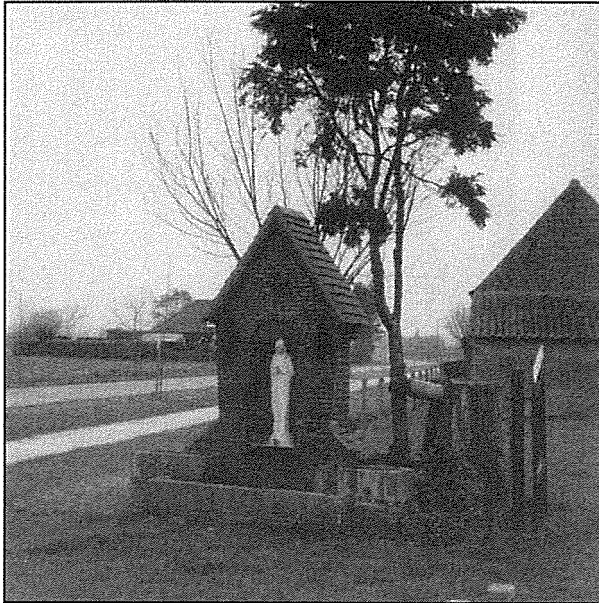
5. Mariakapel in de Kerkstraat

6. Margareta van Beyrouth

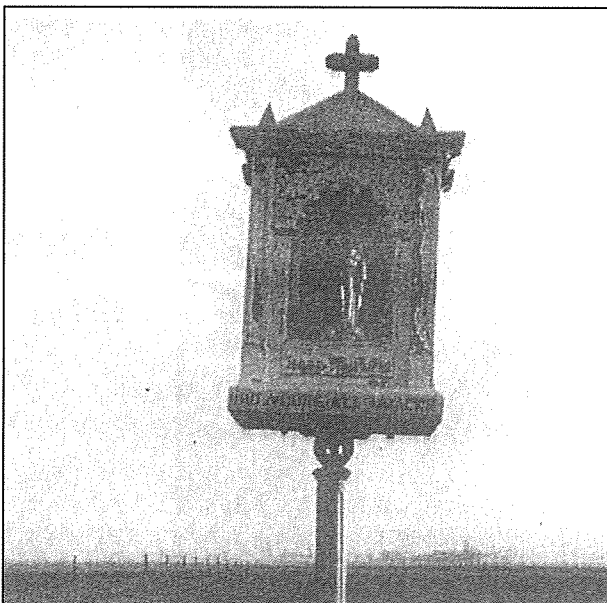

7. Augustinus

9. Kapel met O.L.V. van Lourdes

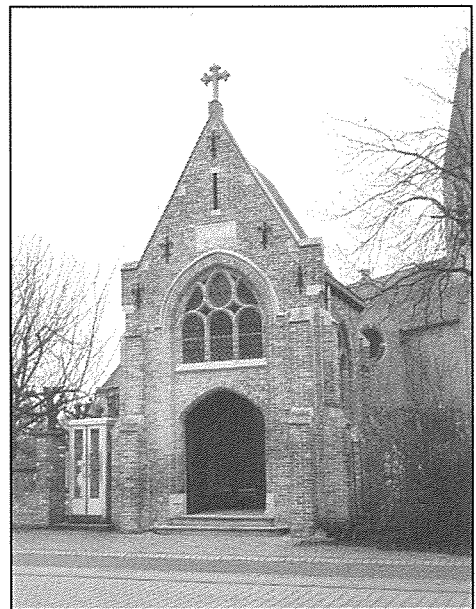
11. Kapelletje voor Kamiel Bil

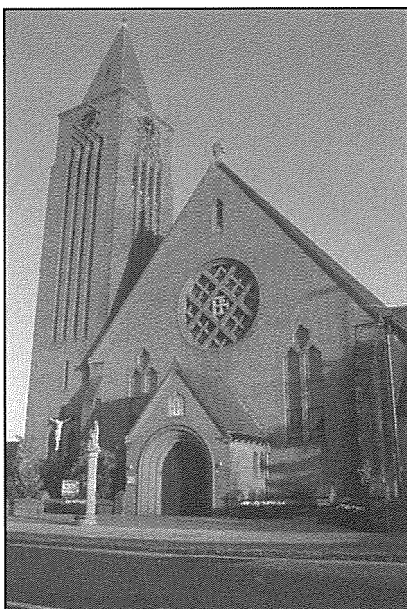
12. Kapelletje Brackx

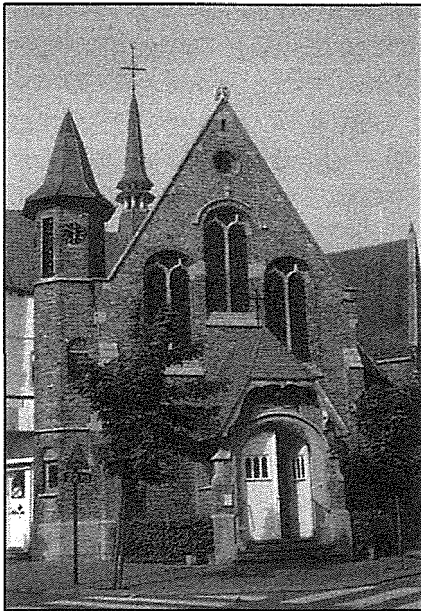
14. Het Onze Lieve Vrouwenbeeld

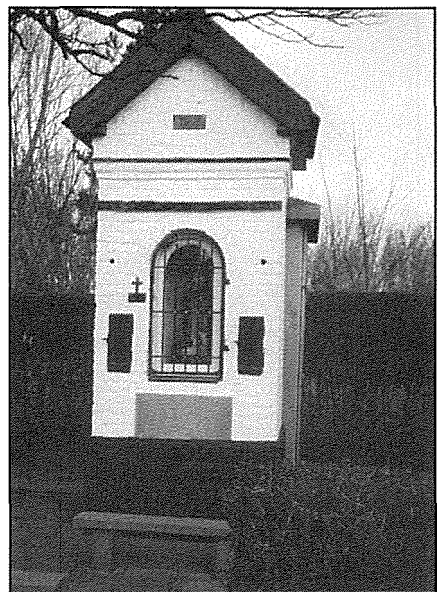
16. De Gedenkkapel

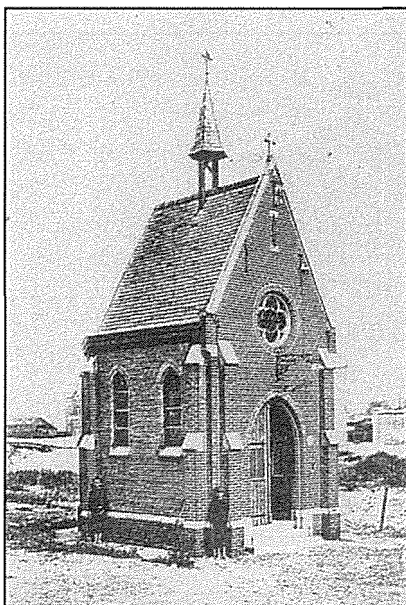
20. O.L.V. van P. Pepers

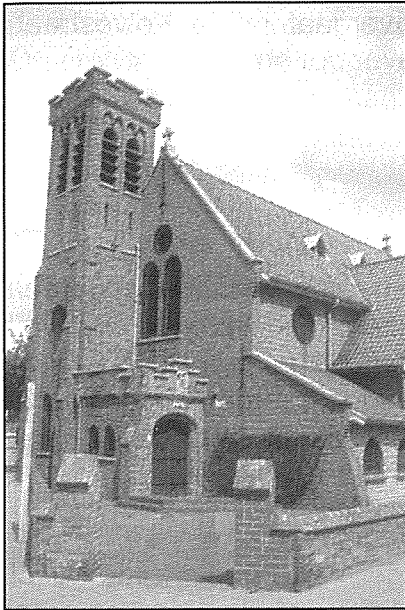
21. Kristus-Koningkapel

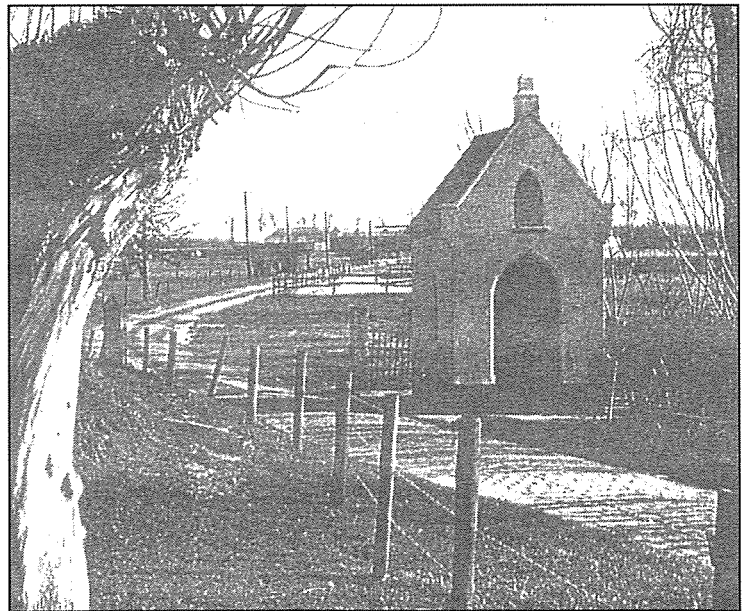
23. Kapel O.L.V. Hulp der Christenen

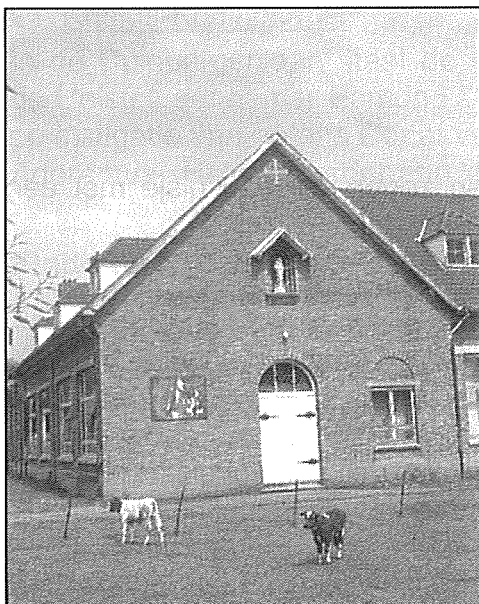
24. Visserskapel

29. Saint George aan de Zoutelaan

31. Breydels kapelletje

32. Kapel van de Goede Herder

gelegen hebben waar de huidige Pathoekeweg overgaat in de Kolvestraat.
(MCD,590)

Damse steenweg

11. Kapelletje voor Kamiel Bil

Even voorbij de hoeve De Sneppe, komend van aan Café Veldzicht staat een simpele staakkapel met een bordje waarop we lezen: *'Bid voor de ziel van Kamiel Bil, geboren te Dudzele op 10-1-1925. Hier laffelijk vermoord op 21 - 12 -1951 . Kamiel was melk gaan halen op een nabijgelegen boerderij. In de gracht wachtte D.V. hem op. In opdracht van zijn broer schoot hij Kamiel neer.* (GZ259)

12. Kapelletje Brackx

Even voorbij de scherpe bocht op De Jager stond links van de weg een mooi staakkapelletje. 1887 - 1907 *Bid voor Alf. Brackx* stond er op. Een jaar of tien geleden verdween het. De Brackxen waren fietsenhandelaars en introduceerden te Dudzele de zware motor, wat Alfons hier noodlottig werd. Het kapelletje verdween voor een tiental jaar. Omvergereden. Met opzet? We rijden verder en komen links een eind voor het dorp voorbij een (GZ276)

13. O.L.V. Beeldje.

een kopie naar dat van Pieter Pepers in de Brugse kathedraal. Hier staat het in de gevel van het Schottenhof.

Nog wat verder bij d' Oogmaet staat verscholen in het groen een kapelletje uit 1963 waaraan de plaatselijke metselaar-heemkundige Pol Danneels meemetste.

14. Het Onze Lieve Vrouwenbeeld

is van de hand van Piet Waelkens.

A. Vynckestraat

15. Gevelkapel

Op het hoekhuis met de Westkapellesteenweg zagen we een nisje met een Mariabeeldje.

16. De Gedenkkapel

Talrijke dorpen hebben een monument voor de gesneuvelden van 14 - 18. Alleen Dudzele heeft een kapel. Ze werd in 1921 in een niet onaardige neogotiek opgetrokken door de Dudzeelse aannemer Louis van Zandweghe en zijn zoon Kamiel. Binnen lezen we de namen van de gesneuvelden: Gustaaf Bodyn, Edmond en Edward Danneels, Amand de Backer, Juliaan Declerck, Firmin Desticker, Jérôme en Louis Lannoye, Gustaaf Mus, Pieter Pypers, Louis Scherpereel, Constant Stroef, Louis Timmerman, Willem Vandendriessche,

Camiel Vandeweghe, Cyriel en Edmond van Rafelghem, Joseph Vereecke en Omer Wintein. In de topgevel de jaartallen 1914 - 1918 en 1940 - 1945.

Brugse steenweg

17. Langs de Brugse steenweg ongeveer bij kilometerpaal vier stond en staakkapel ter herinnering aan de scholier die hier bij het afstappen van de bus werd doodgereden. De kapel werd nog wel aangeduid op de topografische kaart uit 1983

Watergang

18. In de Watergang stond een kapel die nog aangeduid werd op de topografische kaart uit 1985. Navraag bij de omwonenden leverde niets op.

19. Kruis

Op de zuidelijke helling van de viaduct Constantsbrug naar de Verbrande Hoeve loopt staat en kruis waar Simoens verongelukte.

DUINBERGEN

Elisabetlaan

20. O.L.V. van P. Pepers

Op een zuil voor de kerk stond voor een paar jaar nog een Mariabeeldje dat geïnspireerd was op dit van Pieter Pepers (1730 - 1785).

Duinbergenlaan

21. Kristus-Koningkapel

In de Duinbergenlaan staat de in 1904 opgetrokken Kristus-Koningkapel door de Heistse aannemer Edmond Daveloose naar de plannen van Jozef Viérin en op instigatie van notaris Donat van Caillie. Boven de deur staat in arduin *Venite Adoremus*. Het lijkt eerder een kleine kerk dan een kapel. (DL86)

Kinderpad

22. Theresia van Lisieux

Aan het Kinderpad zit in de gevel van de school een beeld van de heilige Theresia van Lisieux. Theresia (Alençon 1873 - Lisieux 1897) bekend als de 'kleine Theresia' trad in bij de ongeschoeide karmelietessen. Zij schreef haar eigen biografie :*Histoire d'un âme*, en kondigde vele gebedsverhoringen aan. Tegen alle gewoonte reeds in 1925 heilig verklaard. Patrones van de missies. Feestdag 3 oktober.

Arkadenlaan

23. Kapel O.L.V. Hulp der Christenen

uit 1863 bevindt zich in de Arkadenlaan. Het oorspronkelijk kapelletje stond waar ter hoogte van de watertoren schoenmaker Ph. Vandenberghe uit Knokke het leven liet. In 1925 werd het verplaatst door toedoen van mevr. Neyrinck. Op een gedenksteen lezen we: "*Heilige Maria, Moeder van Goeden raad, Hulp der Kristenen, bid voor ons. 1938.*" In de kapel staat een polychrome Maria met Kind met aan haar voeten een geit, een konijn en twee schapen.

HEIST

Albatrosstraat

24. Visserskapel

Iedereen weet de Visserskapel staan. Naast de deur met een bordje *Visserskapel 1854 Heyst leeft 1854*. De gedenksteen vermeldt: *Hier is 't Visscherskapelletje opgericht in de duinen door E. H. Nounkele, pastor en C. Bassens reeder Anno 1854 onteigend anno 1868 op deze plaats herbouwd Anno 1892 hersteld en verfraaid annis 1927 - 1928.*

De kapel stond eertijds in de duinen, ongeveer op de plaats waar nu de Vuurtorenstraat de Elisabetlaan kruist. Later werd ze hier herbouwd naar de plannen van Jean baron de Béthune (Jan Gotiek). Tot in 1975 stond er in de kapel een 18e eeuwse Maria-met-Kind. Het werd gestolen. J. Ackx sneed een nieuw beeld dat op 1 november 1976 werd ingewijd. Het beeld wordt ter gelegenheid van de zeewijding megedragen in de processie. Het beeld dat thans boven het altaar prijkt werd vervaardigd door de Fillipijnse kunstenaar Ramon Caguin (1993). Het is een getrouwe copie van het oorspronkelijke en werd gepolychromeerd in de ateliers Landas van Marc Penninck. In de kapel hangen talrijke reddingsboeien van Heistse schepen en bemanningen die gebleven zijn. De kapel is sedert 1985 beschermd monument. (*Zie J. Larbouillat in RDP 34/ 141*)

25. Heilige Theresia

Achter de kapel staat een muurtje met aan de voorzijde *Sainte Thérèse de l'Enfant Jésus* en op de achterzijde een gedenksteen met het wapen van Heist. Zie Kinderpad, Duinbergen.

Moefe

25bis. Onze Lieve Vrouw Ster der Zee

Bijna waren we het kleine gevelkapelletje in het steegje de Moefe vergeten. Af en toe verdween het. Sedert een paar jaar kwam het terug. Ster der Zee of Stella Maris is een klassieke aanroeping van Maria aan de kust en in vissersbuurten.

Sint-Jozefstraat

25ter. De Goede Herder

Net als boven de pastorie in Westkapelle zit hier boven de pastorie (nr. 3) een reliëf van de Goede Herder.

HOEKE

St.-Jakobsstraat

26. Sint Antonius

In de westmuur van de kerk staat St.-Antonius abt in een nis. Hij is schutspatroon tegen veeziekten. Het kapelletje is bekend als het SCHETTEKOT. De boeren van Hoeke en de omliggende gemeenten offerden hier een varkentje om een gezonde veestapel vooral tegen varkenspest, te bekomen. Het vlees van de geofferde dieren werd bedeed aan de armen.

Ten Houcke boven

27. Sint Jacobskapel

In het Paelbouck van Hoeke anno 1554 vernemen we het bestaan van een kapel toegewijd aan Sint Jacob van Compostella. Nabij ten Houcke boven langs de Hoogstraete was de Sint Jacobsgilde eigenaar van drie gemete en 2 lijnen land waarvan een apart stukje van 273 roeden met daarop de kapel. De oprichting stamt uit de bloeiperiode van Hoeke als Zwinhaven. De kapel is wellicht in 1556 vernield tijdens de beeldenstorm. Ten Houcke boven ligt op een boerderij ten noordoosten van de Expresweg N 49. (med. J.T.)

Krinkeldijk

28. Govaerts kapelletje

Dit kapelletje staat nabij de grens met Oostkerke aan de hoeve van de familie Govaert. Naar aanleiding van het verbod op wapenbezit In de Tweede Wereldoorlog kreeg men nogal wat Duitse soldaten op controle over de vloer. Bij Theophiel Govaert en Louise Lamote zat de schrik er danig in want op de hoge kast in de woonkamer lag een niet aangegeven geweer. Een van de controlerende soldaten plaatste een stoel bij de kast om te voelen wat er op lag. Na aanstalten gemaakt te hebben om op de stoel te stappen weerhield hij zich en bleven de Govaerts gespaard van een sanctie. Uit dank voor dit mirakuleus gebeuren liet Theophiel het kapelletje van O.L.V. van de Vrede oprichten. Tot midden de jaren 1960 ging de sacramentsprocessie nog tot hier. (med. J.T.)

KNOKKE

Zoutelaan

29. Saint George

Boven een van de deuren van het overbekende Engels kerkje zit een reliëf van Sint Joris, de patroon van Engeland. een steen vermeldt het jaartal 1926.

Van Rysselberghestraat

30. Kloosterkapel van O.L.V. ten Bunderen

Hier wijken we wel even af van onze opzet. Deze kapel in de van Rysselberghestraat is eigenlijk geen veldkapel. Ze werd in 1893 in het Duinenpark opgericht door de zusters van Moorslede. In 1928 werd bij de kapel een klooster- en schoolcomplex gebouwd dat in 1956 nog uitgebreid werd. In 1268 stichtten drie jonge dames uit Moorslede een klooster op een stuk grond ter grootte van één bunder, vandaar de naam van de zusterorde.(DL&LZ)

Graafjansdijk

31. Breydels kapelletje

Hier vinden we het Breydelskapelletje aan de Gravejansdijk. Het werd opgericht in 1893 door juffrouw Maria Breydel uit Brugge op haar eigendom bewoond door pachter Mengé, nadat ze een bedevaart naar Lourdes had gedaan. In mei en oktober wordt er nog steeds naar gepelgrimeerd. Heropgeknapt in 1998. Mevrouw Breydel brak haar been en beloofde achttien maal naar Lourdes te gaan als ze niet kreupel bleef. Deze hoeve was eertijds van de familie de Bethune (zie nr. 79) en waarschijnlijk zag de oorspronkelijke kapel in de Krakeelboomgaard er ook zo uit.(GZ164)

Rijkswachtlaan

32. Kapel van de Goede Herder

Zo staat het op de Falkkaart. Eigenlijk zit in de topgevel van dit karakterloos gebouw enkel een reliëf dat de Goede Herder voorstelt. De kapel werd gebouwd in 1950. De school werd bediend door de zusters van O.L.V. ten Bunderen. Sedert 1976 behoort het gebouw aan de Compagnie du Zoute.

Wielewaallaan

33. Op het eind van de Wielewaallaan staat volgens het Falkplan wel een kapel, maar deze bevindt zich op privé-eigendom. In de nis stond (staat) geen beeld.

Sint-Hubertuspad

34. In een iconostase in baksteen staat in een nis tussen twee smeedijzeren lantaarns een verzorgd Mariabeeld.

Oude Mariakapel

35. Dit oude kapelletje stond ooit in de buurt van de vroegere Margaretakerk.

KOOLKERKE

Arendstraat

36. In het Mariajaar 1954 kwam er een nieuwe kapelletje op de hoek van de Doestweg met de Ronsaertbekeweg. Er staat een mooi zittend beeldje van Maria met Kind in.

Paul Devauxstraat

37. Op de hoek van de Paul Devauxstraat met de Louis de Potterstraat zien we ongeveer hetzelfde beeld als in de Sint Pietersstatiedreef.

LAPSCHEURE

Kerkhof

38. Rondom het kerkhof staan een reeks kapellen ter ere van de heilige Cornelius, patroon ter bescherming van het hoornvee. Cornelius > cor > hoorn. Cornelius werd ook aanroepen tegen de stuipen, vallende ziekten, kinkhoest en jicht. Hij was paus van 251 -253. (GZ76)

Sint Pietersdijk alias Vredestraat

39. Kapel met Onze Lieve Vrouw van Lourdes. Zijn er echt geen Vlaamse? In het Mariajaar 1954 vatte pastoor Coucke het plan op om aan weerszijden van Lapscheure een kapel op te richten ter ere van Maria. De grond langs de Vredestraat werd geschonken door de familie Dierickx. De bouw werd gefinancierd door de kerkfabriek met enkele omhalingen

Sint Pietersdijk alias Vredestraat

40. Honderd meter verder zit een Mariabeeldje in een gevelnis.

Fort Sint Donaas

41. Ook in het fort was een kapel. Sommige auteurs spreken zelfs van een kerk. In het stadsarchief te Brugge zijn zelfs enkele parochieregisters bewaard. De verst bekende bedienaars van deze kapel zijn in 1677 Lodewijk van de Meeren en tot 1688 Judocus Poppe.

42. Snauwaerts kapelletje

Langs de Landsdijk, nu Fort Sint-Donaas genoemd staat deze eenzame kapel voorbij de oude steenbakkerij van Hoeke op de linkerkant. Het bevond zich aan de toegang van een hoeve die vervallen is. Tijdens de Tweede Wereldoorlog woonden Frans Snauwaert en Irma Minne hier met hun kinderen. Zoon Cyriel werd opgeëist om in Duitsland te gaan werken. Toen hij na de oorlog heelhuids terugkeerde besloot vader Frans uit dank een kapel voor O.L.V. van de Vrede op te richten. De halfbroer van Cyriel, Prudent Minne was een fijne metser en realiseerde de bouw. Het oorspronkelijk beeld zou zich in de villa van de steenbakkerij bevinden. (Med. Francine Bossier die op het hof woonde als kind aan Jan Tilleman.)

LISSEWEGE

De kapellen in Lissewege staan er gewoon in functie van de jaarlijkse ommegangen. Vertrekkend uit de kerk trok men naar de een kilometer verder gelegen langs de

Ter Doeststraat

43. naar de Kapel van ter Doest. De kapel dateert uit 1687, maar volgens de Sluise dominee H.Q. Janssen stond hier veel vroeger reeds een linde met een kapelletje. Op zekere dag komt de Lissewegege humanist Jacob Reyvaert moe en bezweet van Dudzele. Reyvaert zou tbc-lijder geweest zijn. Hij zou het bloemenvaasje van voor het Mariabeeld hebben genomen en uitgedronken hebben. (Dixit Janssen). Op slag was hij genezen. Zo ging een roeping voor het calvinisme verloren. Reyvaert werd rector van de universiteit van Douai, waar hij talrijke geleerde 'pandecten' publiceerde.

De huidige kapel werd eigenlijk opgericht door de Brugse Duinenabdij, opvolgster van ter Doest en waarschijnlijk op de plaats van een vroegere kapel. Dit naar aanleiding van een proces over een christelijke ruzie tussen abt Maarten a Colle van ter Duinen en de door de Franse koning benoemde Franse abt Terasse van ten Bogaarde (Koksijde). a Colle won en in alle nederigheid liet hij deze zeshoekige kapel bouwen in 1687, zes zijnde het symbool van een nieuw begin. Op het altaar staat een Mariabeeldje dat volgens de legende zou gesneden zijn uit de staf van sint Bernardus. Een mooie tekening van de kapel door wijlen Stef van Stiphout, de karikaturist van 't Pallieterke siert de kافت van de brochure die wij aan de kapel wijdden. Toen ik misdienaar was moest ik er met de grote koperen schaal de centjes in ontvangst nemen en tegelijk tellen hoeveel mensen er ten offer gingen. In de oostgevel staat een kopie van de

Madonna van Michelangelo. Boven de deur zitten twee wapens: het gecombineerde wapen van ter Doest en ter Duinen en dit van Maarten Collé.

44. In de westgevel staat een kopie door Jan Franck van Sint Bernardus.

Ter Doeststraat

45. In de gevel van het poortgebouw staat een banaal beeld van O.L.V. van Lourdes. Vandaar trok men de ter Doestdreef in, in de richting van de Assestraat. We kwamen voorbij het (KD)

46. Boomkapelletje van Gyzele,

dat er nu wel hangt, maar toen nog niet. Het werd hier aangebracht door Raymond Jacxsens. Een tweede halte werd voorzien aan het (KD)

47. Staakkapelletje aan de Assestraat

tegenover de Assestraat waar weer een Marialied werd gezongen. Het verdween na 1987. Deze foto met links Marie De Budt, die het kapelletje verzorgde en haar schoonzus Maria Duynslaegher is van 1947.(KD)

48. Gevelkapelletje

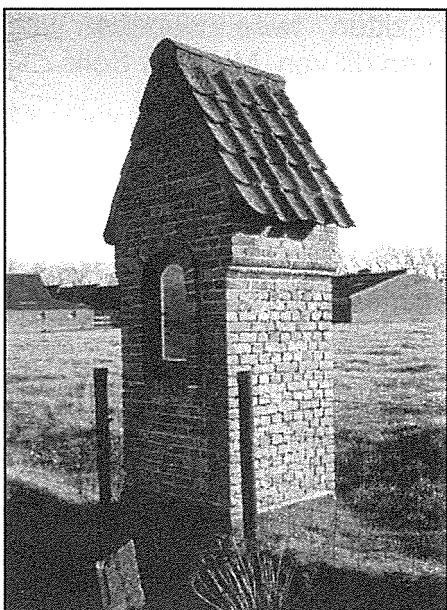
in de gevel van het huis van Hubert Jacxsens (toen woonde er Staf De Budt) gedateerd 1829 in een gevelsteen. Waarschijnlijk was het staakkapelletje ouder, want aan tradities raakte men toen niet. Toch moest het kapelletje baan ruimen voor de expresweg. Het beeldje werd piëteitsvol overgebracht in de nis boven in de gevel van het huis van Hubert Jacxsens. Dat beweert men. Maar een vroegere bewoonster Marie de Budt vertelde ons dat het er al altijd zit. Alleen is het vorig jaar gerestaureerd (2003). De expresweg lag er nog niet en biddend en babbelend volgde men de onverharde Assestraat¹, (een zandweg) tot aan (med. M.d.B.)

49. Het staakkapelletje bij 't Vageland

halfweg Gyzele en de Stationsstraat, tegenover huis nummer 50, stond het aanvankelijk bij de hoeve Vageland waar eerst Pietje Waeghenaere, later Feys en het laatst Pierre de Grande woonde. Het werd naar de overkant gebracht. In 1942 werd het omver gegooid. Door Duitse soldaten beweerde men. *'En nu zullen ze zeker de oorlog verliezen,'* beweerde mijn vader. Alsof ze geen ergere dingen gedaan hadden. Het werd omvergereden na 1987.

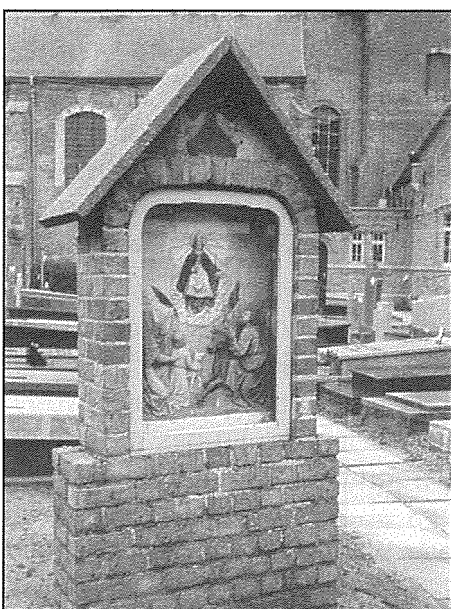
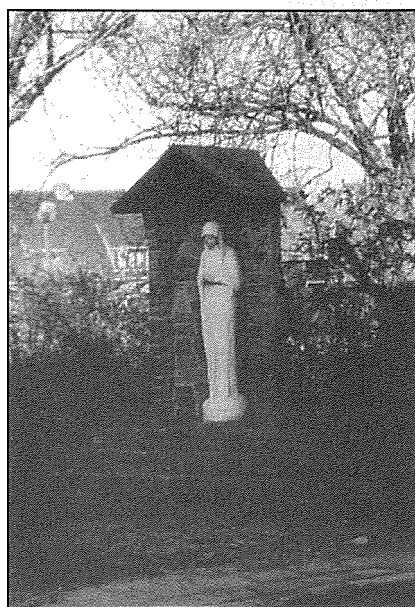
Een laatste halte was bij het (KD)

¹ Assestraat : Ligt nu over haar hele lengte onder de Zeelaan. Was geen Assestraat, maar een zandweg die in de middeleeuwen 'ten Ashope' liep, nl. naar de vuilnisbelt van het dorp.

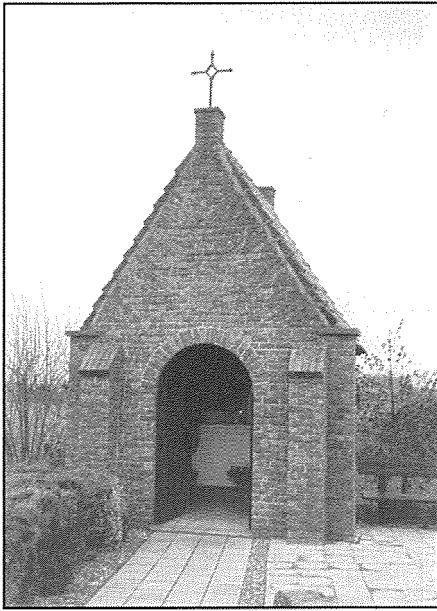

36. Mariakapel in de Arendstraat

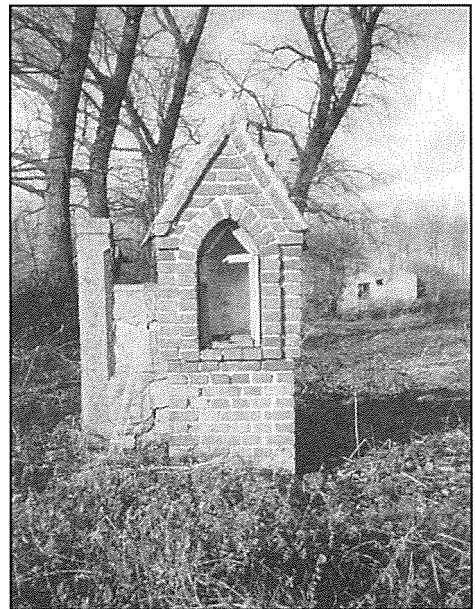
37. Maria op de hoek van de Paul Devauxstraat
met de Louis de Potterstraat

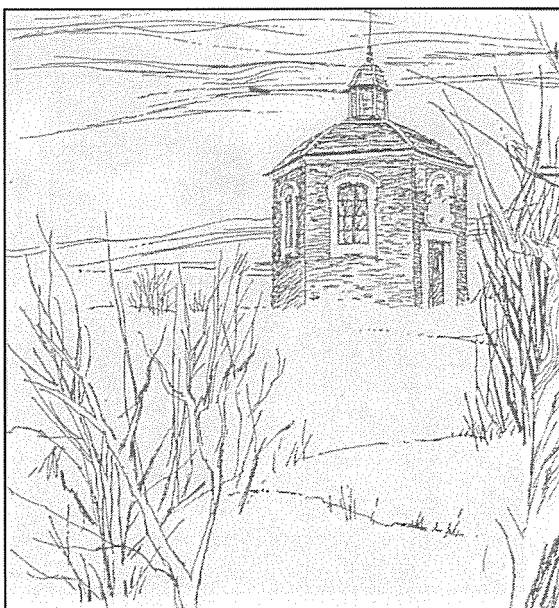
38. Een van de Lapscheurse Corneliuskapellen

39. Kapel met O. L.V. van Lourdes aan de Vredestraat

42. Snauwaerts kapelletje

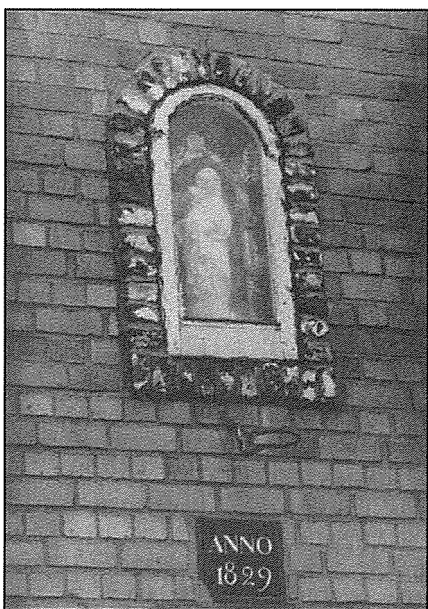
43. Kapel van ter Doest.

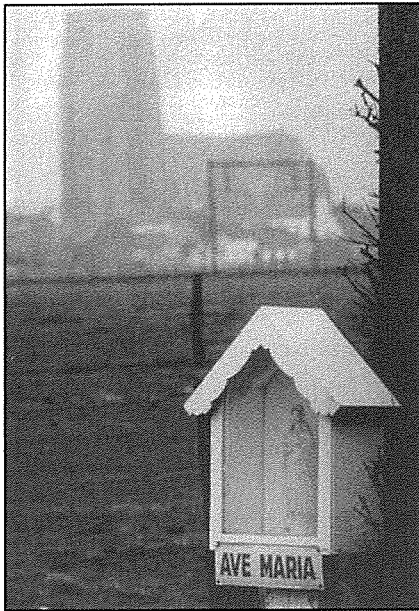
46. Boomkapelletje van Gyzele

47. Staakkapelletje aan de Assestraat

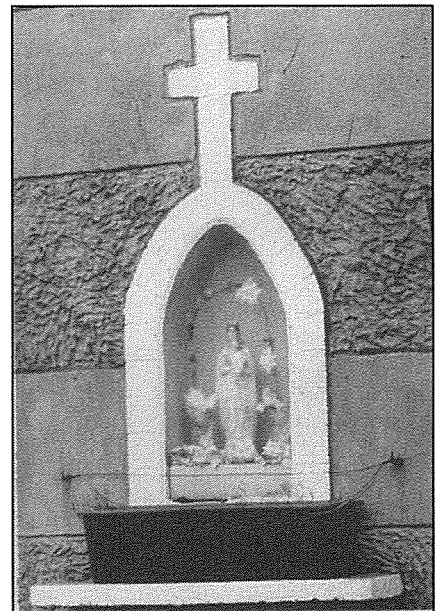

48. Gevelkapelletje Bij Hubert Jacxsens

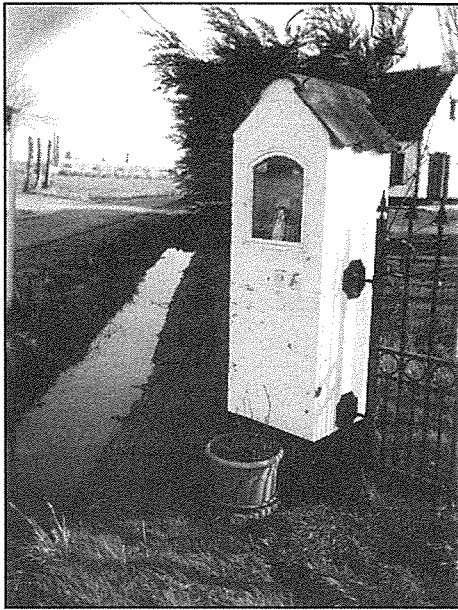

49. Verdwenen staakkapelletje bij 't Vageland

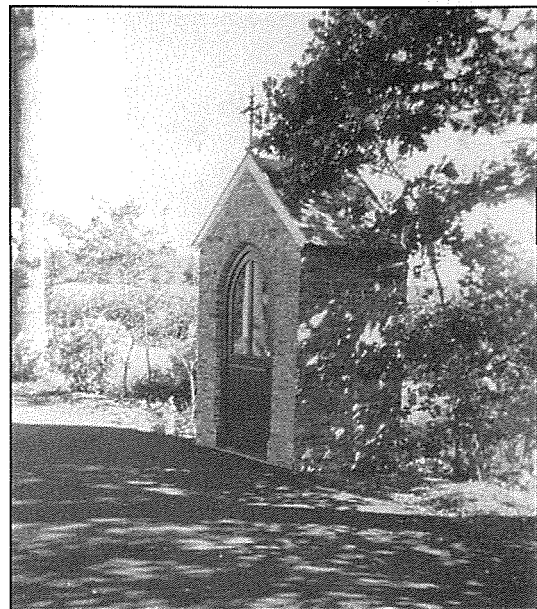
50. Gevelkapelletje aan de Piste

54. Pijlerkapel Wulfberghe

55. In de Braambeierhoek te Lissewege

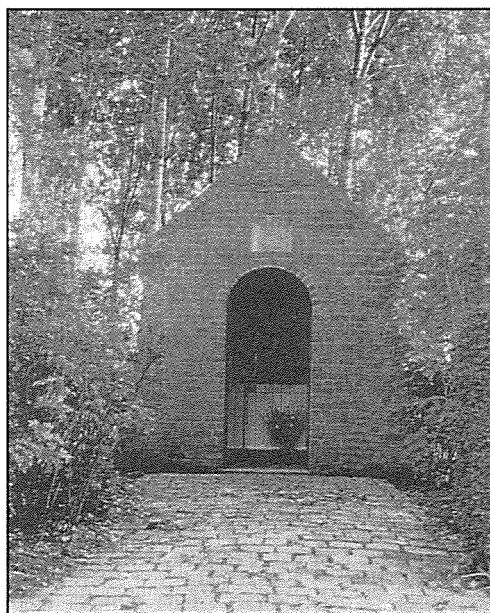
57. Kapel Thibault de Boesinghe

58. O.L.V. van Sarepta

59. Kapel langs de Brieversweg

60. O. L. Vrouw tén Groene

63. De vervallen O.L.V. ter Ruisscher

Zeelaan

50. Muurkapelletje

in de gevel van gareelmaker René Pape (wijlen). De meeste bedevaarders verlieten daar de grote groep, soms tot 600 deelnemers, maar Wardje van Dycke, de knorrendrager², koster Verschoore, pastoor Lefère, en onderpastoor van Haecke trokken met de nonnen verder naar de kerk zonder zich te bekommeren om de grote neogotische

51. kloosterkapel

achter hun rug. Die gesloopt werd bij het herbouwen van de school. In die vooroorlogse tijd kwam er zelden een auto langs de kasseistraat van 't dorp tot aan het kapelletje van ter Doest. En als er al eens een voorbij wilde, reed hij niet door. Men was toen nog niet aan onthaasting toe. Men had nog respect voor een biddende groep. Men wachtte. Nu razen ze voorbij, sakkerend op '*die kwezels*'.

Zeebruggelaan

52. Gevelkapelletje van het Kaloen

Even voorbij de school loopt een weg de 'Nieuwe Wijk' in. De atlas van buurtwegen uit 1841 situeert hier de Kaloenwegel die naar het Kaloen liep. Er naast ligt een oude hoeve met in de gevel een klein kapelletje.

Onder den Toren

53. Onze Lieve Vrouw van Lauw

Boven het timpaan van de kerk staat sinds september 1953 een simili afgietsel van Onze Lieve Vrouw van Lauw, een copie uit de calvarie in dit dorp.

Enkele dagen voordien wilde de exuberante pastoor Karel Willems wel eens zien hoe dit beeld zou presenteren. Hij liet grafmaker en klokkenluider Gerard Pintelon, de zeer fijngevoelige estheet onderpastoor Jan Soens roepen die bij zijn biechtstoel zat te brevieren.

'Meneer de onderpastoor, je moet eens naar meneer pastoor gaan. Buiten... Aan de voordeur...'

Soens komt buiten en hoort een stem uit de hemel zijn naam roepen. Hij kijkt verwonderd om zich heen.

'Jan, Jan! Hier!'

Heel verbaasd ziet Jan hoe pastoor Willems hoog boven de kerkpoort op de console staat.

'Is dat niet gevaarlijk?' vraagt Jan bezorgd.

² knorrendrager. In de mis en de processies droeg Wardje zijn kleurrijk uniform, zijn steek en zijn hellebaard, maar in de vespers droeg hij als ceremoniemeester een wijde 17de eeuwse zwarte toga een zwarte baret en een zwarte ceremoniestaf met een zilveren knop en daar bovenop een beeldje van Marie met Kind.

‘Een haak in heur gat en een haak in heur rik en ze got er nie’ meer afspringen,’ zegt Willems.

Mijn moeder zei het al: “Hoe groter geest, hoe groter beest.”

De zondag daarop preekte Willems dat het beeld in echt marmer was en ontzettend veel had gekost.

Het was een kopie aangekocht op rekening van ‘Oorlogsschade’

54. Pijlerkapel Wulfberghe

Helemaal buiten de ommegangweg staat in de Uitkerkestraat bij de oprit van de Wulfberghehoeve een kleine veldkapel. De bazin van het hof Idalie van Hulle-van Dierendonck, grootmoeder van de vrouw van de auteur van deze lijnen, bracht het beeldje van O.L.V. van Lourdes zelf mee van Lourdes. De kapel stond er lang voordien.

Uitkerkestraat

55. In de Braambeierhoek nr 11, staat in de pijler van het verste hek een mooi gekleed onze Onze Vrouwtje. Het enige gekleed beeldje dat we ontmoetten.

MOERKERKE

Op Moerkerke zouden niet minder dan vijftien kapellen staan. Hier gaan we:

Weststraat

56. Sint - Jozefkapel

We vinden deze kapel uit 1870 rechts van de Weststraat als we uit Vivenkapelle komen.

57. Kapel Thibault de Boesinghe

staat amper een kilometer verder in de Altenadreef en wordt ook wel aangeduid als O.L.V. kapel van Altena. Boven de deur zit een bijna onleesbaar geworden steen: ‘*I. Thibault de Boesinghe, 27.11.1913.*’ De kapel herinnert aan een van de vele drama’s waar de streek rijk aan is. Op 26 november 1913 had Ignace de Boesinghe deel genomen aan een klopjacht te Oostkamp. Hij keerde samen met zijn vrouw ene Stiénon du Pré terug naar huis met de stoomtram. Ze waren uitgestapt bij de halte ‘t Wonderjaar, schuin tegenover de ingang van de dreef. Halfweg de dreef lag de moordenaar achter een boom. Er klonk slechts één schot. Ignace Thibault stierf de volgende morgen. Hoewel hij volledig bij bewustzijn bleef kon hij de gendarmes niets vertellen. Aanvankelijk dacht men aan stroperswraak, maar de kasteelheer was nooit opgetreden tegen de stropers op zijn domein. Later werd ene luitenant de Halleux verdacht en verhoord. Om te bewijzen dat zij helemaal niet akkoord was met deze verdachtmakingen... verloofde mevrouw de Boesinghe zich met hem. Alexandre de Halleux sneuvelde tien maand later op 10 augustus 1918, te Orsmaal-

Cussenhoven tijdens een aanval door Duitse ulanen. In de kapel staat een copie van Onze-Lieve-Vrouw van Viven.

Sareptastraat

58. Sareptakapel

We volgen de Weststraat tot aan de Sareptastraat. De kapel werd in Oosters - Byzantijnse stijl gebouwd in 1923 met stenen van de gesloopte kapel uit 1922. In 1468 vestigden de zusters van het Sint-Elisabethklooster van Biervliet zich hier op een vervallen landgoed ter Stove... 'in die heydenisse'. Ze bouwden er hun klooster Sarepta. In 1578 maakten de Watergeuzen de streek onveilig en de zusters weken uit naar Brugge. In de kapel hingen twee houten borden waarop te lezen: *'De kapel werd gebouwd in 1923 met oude steenen der oude kapel van de oude kerk der abdij gebouwd in 1468 en verbrand door de watergeuzen in 1586. Zij heette Sarepta omdat zij bevoordeeld en gewijd werd door Monseigneur de Baerdemaecker, suffragant van Doornik, bisschop van Sarepta. Op het andere bord, bijna onleesbaar: Deze kapel werd gebouwd ter nagedachtenis aan mevr. Leon Raes - Marie Sophie Andries, geb. 20 -10 - 1836 te Ruddervoorde en ook ter nagedachtenis aan mevr. Kamiel Raes - Sylvie Vandamme, geb. 20 - 10 - 1842 op Sarepta en mvr. Jozef Andries - Clementine Vandamme op Sarepta geboren in 1850 respectieve moeders van Leon Raes en mevr. Sophie Raes Andries. De kapel werd gewijd door Zeer Eerw. Heer Kanunnik Bittremieux. A.S.T.O. 1924. Het door C. Annys uit Brugge gebrandschilderde raam vertoont De Boodschap van de engel en op de banderol staat Wees gegroet, Maria, vol van genade. Men diende er tegen kinderziekten (GZ59 en GP21)*

Brierversweg

59. Kapel met Calvarie

Onze Lieve Vrouwekapel met calvarie langs de oostzijde gelegen in de Brierversweg tussen Scheewege en Sarepta aan de balie van de hofstede waar Victor Haneca en Leonie de Love woonden. De familie de Visschere uit Ruiselede bouwde ze in 1933 volgens de wens van moeder Sylvie de Visschere. (GP 23)

Maleise weg

60. Onze Lieve Vrouw ten Groene - O. L. V. van Altijddurende Bijstand

staat minder dan een kilometer verder in een kapel langs de Maleise weg. Ze stond voor de jaren tachtig in de Hoornstraat, rechtover de herberg van René De Leyn. De eigenaars van de hoeve van Thournoudt bouwden ze naar aanleiding van een belofte. De datum 1954 slaat op een naoorlogse restauratie. Eigenaar Camiel Danneels, gehuwd met Emma Maenhoudt, vroeg op zijn sterfbed aan Maurice Ballegeer om de kapel gans zijn leven te onderhouden.

De verplaatsing van het gebouwtje gaf stof tot discussie in de Damse gemeenteraad. (GZ68 en GP 22)

Scheewege

61. Onze Lieve Vrouw van Lourdes

staat langs Scheewege. De kapel dateert van rond 1900. Jan Dalle werd ziek. Hij deed een gelofte dat hij naar Lourdes zou gaan of een kapel zou bouwen indien hij nog negen jaar zou blijven leven. Dan kon zijn zoon hem opvolgen. Zo geschiedde en bij het bouwen van de kapel na negen jaar is hij gestorven voor ze afgewerkt was. Dit moet rond 1860 geweest zijn deelde Alfons Raes, laatste boer op het hof mede. Naast de deur hangt een bronzen plaat met het embleem van de weerstandsgroep La Sarcelle en de tekst: '*Groupe mobile La Sarcelle. Zone III. Geheim leger Gent. In volle gevecht gesneuveld voor België te Moerkerke: Sergt. Geirnaert Gustaaf, + 7-4-44; Serg. Laforce Jules, 7-10-44; Sold. Fierbeke Gerard, +12-10-44.*'

62. Staakkapelletje

staat voor we de Jacxsensbrug overrijden ter herinnering aan een neergestorte straaljager.

63. O.L.V.ter Ruisscher - O.L.V. ter Koortsen

Deze kapel werd gebouwd in 1869 en herbouwd in 1929 staat in de Waterpolder. Moerkerke had vroeger vaak wateroverlast door dijkbreuken en gebrekkige afwatering. Door de vochtige levensomstandigheden kregen de bewoners moeraskoortsen. De zogenaamde Noorderse stier. Het eerste koortskapelletje verkeerde in een zeer erbarmelijke toestand. Zie GP 24. Het werd in 1926 afgebroken en herbouwd door Felix Cool uit Torhout, wachtmeester bij de rijkswachtbrigade te Moerkerke. Hij was een godvruchtig Mariavereerder die dank zij de giften van de parochianen en de vereniging 'De vrienden van de Heilige Maagd' in staat was een ruimer en nieuw heiligdom te bouwen. In het Mariajaar 1954 kreeg het een steen met het jaartal 1954. In de buitenmuur zitten zeven bas-reliëfs. In de westmuur *De opdracht van Jezus in de tempel* en *De Vlucht naar Egypte*. Achteraan *De kruisdraging*, *De terugvinding van Jezus* en *de Kruisiging*. In de oostmuur *de Kruisafneming* en *De Graflegging*. Hier kwam men dienen tegen moeraskoortsen. (GP24)

Waterpolder

64. Sint Antonius van Padua

heeft sedert 1927 zijn kapel bij de hoeve Pauwels langs de Waterpolder op Sint Rita op een halve kilometer van de drukke expresweg. Boven de deur zit een steentje met *Vrie De Brabander - Wed. Vanacker 1929* en in het altaar zit een arduinen *Lofzang ter eere van Antonius van Padua*. Valerie de Brabander liet aannemer Sonnaert uit Moerkerke na de dood van haar echtgenoot August van Acker deze kapel bouwen op haar grond. (GP23)

Hoornstraat

65. O. L. V. van Stuivenberge - O.L.V. Hulp en Troost in Nood, 1954

vinden we langs de Hoornstraat. Het werd in 1835 gebouwd en in 1953 herbouwd. 't Kapelletje van Buyck wordt het ook wel genoemd.

66. Lief Vrouwke ten Groene - O.L.V. Altijddurende Bijstand B.V.O. 1954

vinden we een eindje voor de kerk van Sint Rita. De kapel werd in 1874 gebouwd en in 1954 gerestaureerd.

67. Sint Rita

In de Hoornstraat staat de Sint Ritakerk. Hoewel niet in een kapel willen we toch wijzen op het opmerkelijke Ritakeramiek. Het stelt de heilige Rita van Cassia, patrones van de hopeloze zaken voor. De bouw van deze kerk van 1975 tot 1978 door pastoor-schrijnwerker Kamiel Ackaert en zijn vijfenveertig vrijwilligers leek ook wel een hopeloze zaak, maar is er toch gekomen. Het keramiek is een werk van Willy Mitchell uit Brugge. Hij reed hiervoor naar Cassia in Italië waar Rita in 1414 stierf. Willy kon nog meer dan de carnavalgroep de Menapiërs leiden.(GZ68)

Schoeperstraat

68. Lief Vrouwke ten Putte - O.L.V. van Lourdes, B.V.O. 1954

lezen we op het kapelletje in de Schoepersstraat

69. Maria ten Hemel opgenomen

werd gebouwd bij de wijk 't Molentje door de familie van Meenen wegens een belofte tijdens de oorlog.

70. O.L.V. van de Waterhoek

Het staat duidelijk op een banderol boven de deur van dit innig kapelletje in de Waterpolder.(BV) Deze kapel ligt op de kruising van de Damweg en de oude Vissersstraat. De kaart van Vander Maelen uit 1846 vermeldt ze reeds. En ook de kaart van Ferraris uit de 18e eeuw staat hier een kruis. Gemeenteraadslid Leopold Dalle liet ze in bouwen om de bevolking te beschermen tegen moeraskoorts. Hij was gemeenteraadslid van 1834 tot 1854. Ze meet 175 op 190 cm. De eindgevel heeft vlechtingen en een Lodewijk XVI-strik in stuc. De kapel werd zorgvuldig onderhouden door het gezin August Dewaele - Godelieve Coene. Nu is ze in handen van de heemkundige kring t'Zwin rechtoever. (GP 20)

Konduitput

71 Kapel

Langs de Konduitput vinden we nog een Mariakapel.

OOSTKERKE

Spegelsweg

72. De kapel van de Boerinnenbond

kwam er in 1936 ter gelegenheid van het vijftiengjarige bestaan van de boerinnenbond.

Westkapellesteenweg

73. Kapel bij 't Lindenhof

Driehonderd meter zuid van kilometerpaal 9 staat Strubbe's kapelletje. Op de nabije hoeve boerde omstreeks 1850 Ko de Sutter. Daags voor Dertienavond 1857 kwam Ko niet thuis. Hij werd de volgende morgen doodgevroren in de sneeuw aangetroffen bij de balie van zijn hof. Zijn weduwe liet, naar de gewoonte van die tijd, een houten kapelletje aanbrengen aan de grote lindeboom, waarnaar het hof zelf Het Lindehof genoemd werd. De boom verdween in 1949 bij het rechte trekken van de Westkapellestraat. De familie liet een nieuw kapelletje metselen. In het traliewerk zit een AVE.

74. Tilmans' kapel

Enkele schreden verder links van de weg staat de heropgeknapt kapel ter ere van O.L.V. van Eienbroek in 1876 opgericht door de familie Tilmans uit dank voor een genezing. Ze werd gerestaureerd in 1986 en ingewijd op 3 mei 1987

Eienbroekstraat

75. O.L.V. van Vredeborg

Bij het landhuis Vredeborg staat een functionele Mariakapel met brievenbus en huisdeurbel.

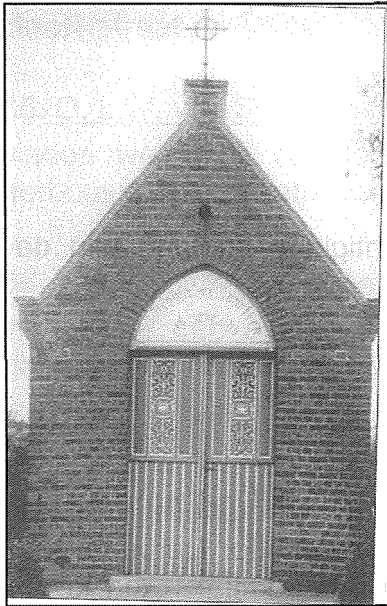
Krinkelijk

76. In de gevel van deze prachtige Oosthofhoeve zit een nis met een banaal O.L.V. van Lourdesbeeldje

Koolkerkesteenweg

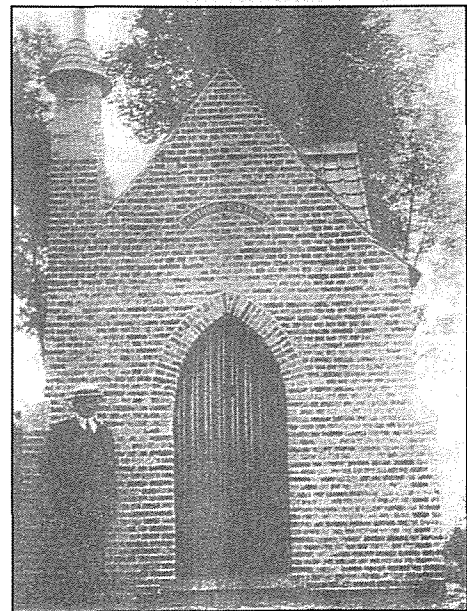
77. Kapel Standaert - Storme

Pas ben je van Oostkerke komend over de twee vaarten of je ziet links van de weg een aandoenlijke kapel met volgende gedenksteen: *'Hier zijn gevallen door een mijnontploffing op 3-11-1944 René Storme zoon van Edmond en Melanie van Landschoot, geboren te Oostkerke op 7-10-1909 en zijn verloofde Rachel Standaert, dochter van Remi en Marie Devisch, geboren te Oostkerke op 30-6-*

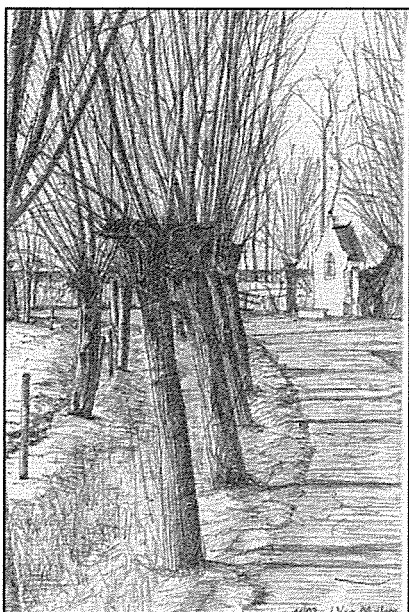

63. De herstelde O.L.V. ter Ruisscher

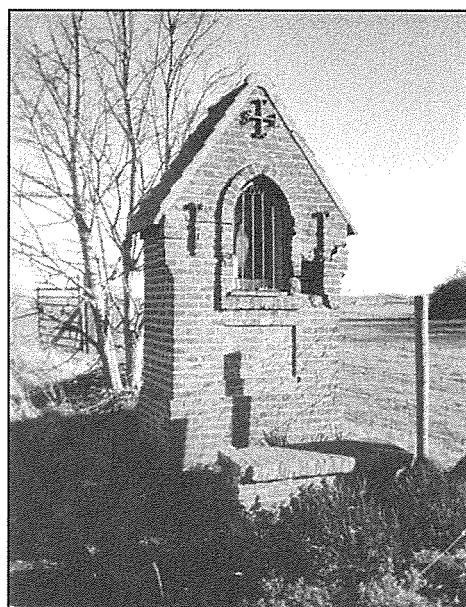
64. Kapel van St.-Antonius van Padua

70. Gerestaureerde O. L. V. v. d. Waterhoek

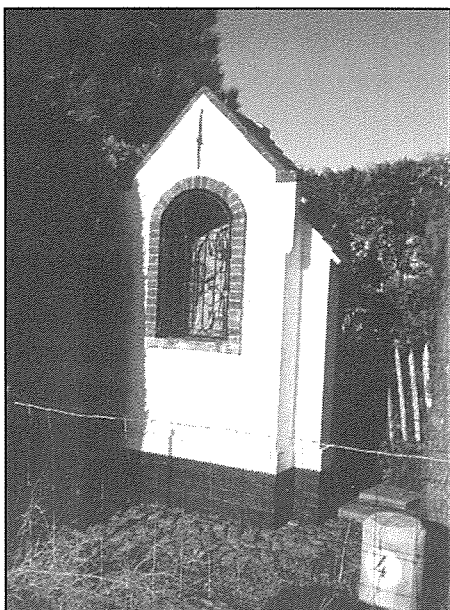
72. Kapel van de Boerinnenbond aan de Spegelsweg

73. Strubbe's kapel, Westkapellesteenweg, Oostkerke

74. Tilmans kapel,
Westkapellesteenweg,
Oostkerke

75. O. L. V. van Vredenburg, Eienbroekestraat

76. Gevelkapel van 't Oosthof
langs de Krinkeldijk

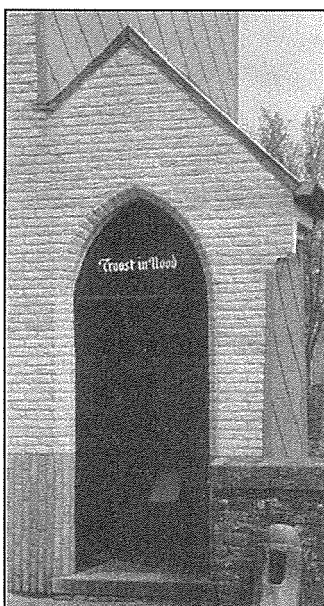

77. Kapel Standaert-Storme, Koolkerkesteenweg.

78. O. L. V. van Mikhem, Koolkerkesteenweg

79. Mariakapel bij de St.-Guthagohoeve
in de Krakeelboomgard

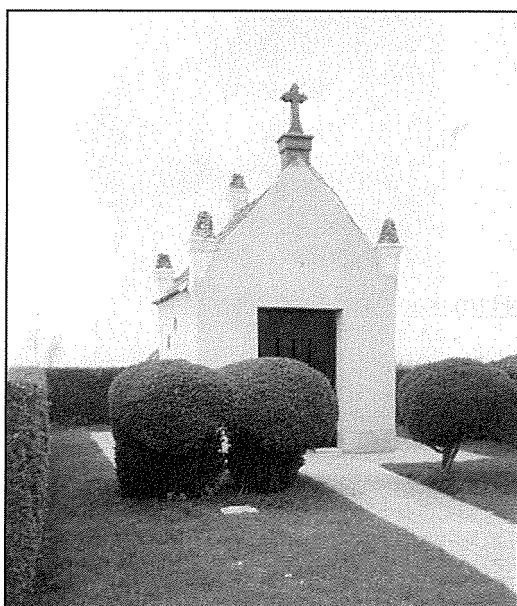
80. Troost in Nood te Ramskapelle

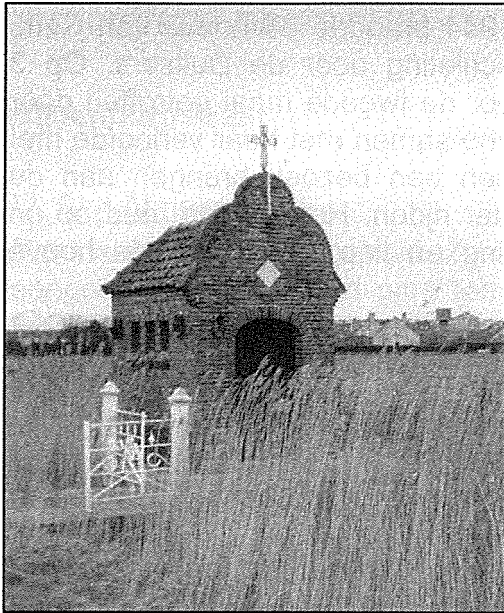
83. Iconotase met Maria in de St.-Pietersgroenedreef

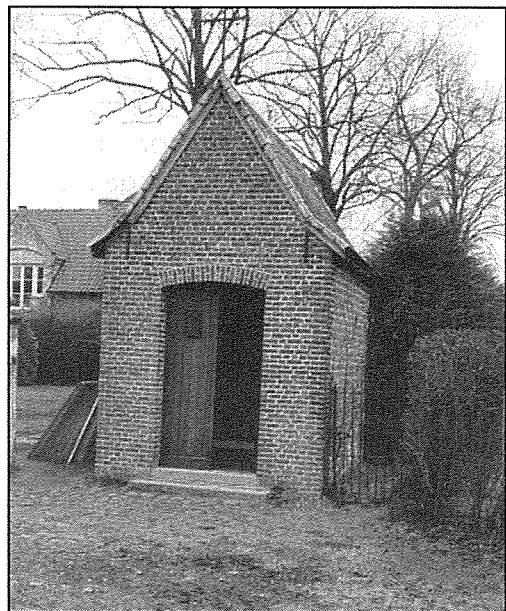
85. De beschermde St.-Hubrechtskapel

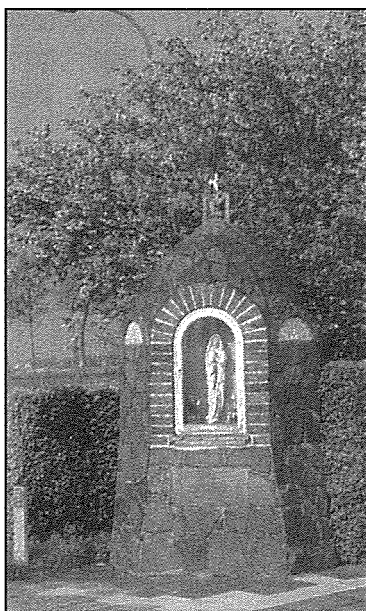
88. Sint Job te Uitkerke

89. O. L. V.-kapel bij de Sloepe

90. Mariakapel in de Vierscharestreet

93. O.L.V. in de Oude Hoekestraat

1919. *Een gebed a.u.b.* Op 13 september 1944 brandde de hoeve van Remi Standaert te Oostkerke volledig uit na beschieting door de Duitsers. Op 3 november 1944 werd het gezin van Remi voor de tweede maal getroffen door oorlogsgruwel. Zijn dochter Rachel (GP67) ging samen met haar verloofde met het paard en de sjees op wandel. Zij wilden een bezoek brengen aan de uitgebrande hoeve en moesten door het water rijden. Het gespan reed op en landmijn. Het paard overleefde de ontploffing en liep terug naar de hoeve Storme in de Pereboomstraat. (GP26)

78. Onze Lieve Vrouw van Mikhem

Dit staakkapelletje komen we voorbij even voor we het grondgebied Oostkerke verlaten. Hier lag het middeleeuwse dorp Mikhem. Nu is er alleen nog een hoeve met die naam.(GZ260)

Krakeelboomgaard

79. Mariakapel

In de Krakeelboomgaard bij de Sint Guthagohoeve of hoeve de Bleeker, een vroeger bezit van de Dominicanessen, staat een mooi veldkapelletje gedateerd 1846 in een slordige omgeving . Het kapelletje is een herbouw nadat half de jaren veertig het oorspronkelijke door een weggegeden dorsmachine omgereden was. In de 19de eeuw was de hoeve eigendom van de familie de Béthune. Na genezing van een ernstig ziek familielid lieten zij bij elke pachthofstee een gelijkaardige kapel bouwen. Ze deden dit wel bekostigen door de pachters. Het beeld uit deze kapel werd ooit gestolen. De vorige kapel liet zelfs plaats voor twee stoelen. Medeeling van Angèle De Bleecker die op deze hoeve geboren is aan Jan Tilleman.

RAMSKAPELLE

80. Kapel Troost in Nood

Op Sylvesterdag 1897 begonnen de zusters van Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen hun school in Ramskapelle. Er zijn geen archiefstukken over hun eerste kapel. Maar op 15 februari 1982 krijgen ze een brief van het gemeentebestuur dat aandringt op restauratie van de vervallen kapel in de Ramskapellestraat. Naar aanleiding van zijn aanstelling tot pastoor liet mijn oud-leraar E.H. Louis Debaeke de kapel *Troost in Nood* herbouwen door aannemer F. De Groote naar de plannen van architect Jozef Cattoor. Het bergt een antiek aandoend Mariabeeld geschonken door de zustercongregatie van Heist. Boven de deur lezen we '*Troost in Nood*'. Het kapelletje werd ingewijd op 3 juli 1983. (LZ)

81. O.L.V. van Smarten

Binnen de kerkhofmuur vinden we zeven kapelletjes van Onze Lieve Vrouw van Smarten op 17 mei 1942 ingezegend door mgr. Henri Lamiroy.(LZ)

SINT PIETERS-OP-DE-DIJK

Wijnenburgstraat

82. Sint-Annakapel

Werd reeds in 1467 vermeld. Ze stond aan het begin van de toegang tot het leengoed Wijnenburg en ging ten onder gedurende de godsdienst troebelen. (MCSP,293)

Sint Pietersstatiedreef

83. Iconostase

Tegenover de Rustenburgstraat met een moderne Maagd Maria

Oostendse steenweg

84. Mariakapel

Bij de hoeve Groot Eekhout.

85. Sint-Hubrechtskapel

Werd reeds vermeld in 1554. In 1652 bezocht Hubrecht Waghenare, aartspriester van Brugge, de parochie Sint-Pieters. Hij noteerde: 'In deze parochie bestaan er geen kapellen, behalve de kerk. Men vindt er muren van een oude, vervallen kapel op de Zandweg, toegewijd aan Sint Hubrecht.'

Een nieuwe moderne kubusvormige kapel bevindt zich nu langs de Oostendse steenweg op de hoek met de Sint Pietersmolenstraat.

*Syt ghy ghebeten van een hondt
of van een dulle beet ghewondt
compt tot St. Hubrecht terstondt
aenroept hem uyt u herte grondt
1692 (MCSP294)*

In 1932 kwam er een nieuwe kapel in art-decostijl naar de plannen van architect Luc Viérin. Aan de noord-westgevel hangt een levensgrote Jezusfiguur. De kapel werd op 9 juli 2003 door minister Paul van Grembergen tot beschermd monument verklaard.

Ruddershove

86. Binnen het domein van het Psychiatrisch Instituut Rustenberg staat een kloosterkapel.

UITKERKE

Blankenbergse Dijk

87. Onse vrouwe cappellekin ter Wranghe

Werd reeds vermeld rond 1320 langs de Blankenbergse Dijk ter hoogte van waar nu de graanhandel De Bruycker is en waar de dijk een wrang maakt. Waarschijnlijk in 1575 door de Watergeuzen vernield samen met de kerk van Uitkerke en de kerk van Sint Jan.

88. Kapel van Sint- Job

Deze kapel bevindt zich langs de Blankenbergse Dijk tegenaan de grens met Zuienkerke op de zuidhoek van het voormalig kerkhof van de verdwenen Sint - Janskerk. Job is een figuur uit het Oude Testament. Hij wordt aanroepen tegen zweren en huidziekten. Elk jaar op de tweede zondag van juni wordt hij vereerd met een processie die vertrekt uit de Sint-Amanduskerk van Uitkerke. De kapel werd gebouwd in 1806. Het houten beeld dateert uit 1314. Binnen hangen talrijke ex-voto's.

Scharebrugstraat

89. Bij de oprit naar de hoeve De Sloepe in de Scharebrugstraat 150 staat een opvallende veldkapel in de klokgevel gedateerd 1933. Binnen staat een groot beeld van O.L.V. van Lourdes.

VIVEKAPELLE

Vierschaarstraat

90. Imposante kapel met altaar en Mariabeeld

WESTKAPELLE

Rond de kerk

91. Livinus

De vijf kapellen (1953) ter ere van de heilige Livinus die de Westkapellenaars bekeerde staan rond het kerkhof. Michiel Poppe beeldhouwde de vijf reliëfs: 1. Livinus werd bisschop; 2. Livinus beschermt de vissers; 3. Livinus bekeert de Vlamingen; 4. Livinus geneest de zieken; 5. Livinus sterft de Marteldood. Livinus was net als Guthago een Ierse geloofsprediker. Hij werd in 657 te Sint-Lievens-Houtem vermoord. De verering van de h. Livinus startte in 1875 onder

pastoor Joannes Albertus Crevits. Het was een droom van pastoor Lagace en verwezenlijkt in 1953 door pastoor Leo Carbonez.³ (G76 en JL)

Hoekestraat

92. De Goede Herder

staat in een gevelkapel boven de pastorie. Het is ook een werk van Michiel Poppe.

93. Kapel O.L. Vrouw van Lourdes

Ook nog in de Hoekestraat maar in de wijk Palingpot vinden we deze kapel. Ze werd opgericht door de Christelijke Arbeidersbeweging naar aanleiding van het zilveren jubileum van het ACV. (1929 -1954). Het vermeldt de letters van de ACW-takken KWB, ACV en CM en draagt als tekst in een blauwstenen plaat: *O.L.van Lourdes, bescherm de arbeidersstand. Jubeljaar - Mariajaar 1929 - ACV 1954*. Op 1 juni, na de inhuldiging, stonden Camiel Matthijs - Adronie Cremers Hoekestraat 17, een stukje grond van 40 ca af aan de kerkfabriek van Westkapelle (Kadaster Sectie E, nr 764b). De kapel werd gebouwd naar een ontwerp van Maurice Vandenbriele en het metselwerk was van Jozef en Désiré Vercruysse. Ook Emil Neyts was erbij. Het kapelletje vertolkt op uitstekende wijze de geest van de grote Lourdesbedevaarten waaraan zeer veel mensen van Westkapelle hebben deelgenomen (JL)

Herenweg

94. Koningin van de Vrede

Reeds rond 1638 werd hier in de Morignestraat een kapel gebouwd op een stuk grond dat toebehoorde aan kerk van Sint Margareta te Knokke. Ze werd door de Duitsers in 1942 verwijderd omdat ze in het schootsveld van hun artillerie stond. Het Mariabeeld en de andere voorwerpen werden door de zusters van het rustoord te bewaring gegeven aan het kerkbestuur van Knokke. Het beeld werd ter bewaring gegeven in de pastorie en verdween op onopgehelderde wijze. De kapel werd herbouwd in 1983 in de Rustoordstraat. De gedenksteen in de muur is wat verwarrend: *Gebouwd langs de Moriaanstr. Vernield in oorlogstijd in 1942. Nooit vergeten werd deze kapel dank zij het jaar van het dorp 1978. Herbouwd 6 augustus 1983. Parochiegem. Westkapelle. De oorspronkelijk kapel dateert uit 1635*. De huidige kapel werd herbouwd op initiatief van Adhemar Neyts⁴ op een stuk grond door de gemeente ter beschikking gesteld. André Loeys en Gilbert Bil waren de metsers. Florent Caere vervaardigde het smeedwerk. De nieuwe kapel omvat drie nissen en een mooi Mariabeeld. Op 30 oktober 1983 werd de kapel ingezegend door Mgr. Roger van Gheluwe. (JL)

³ Archief gegevens E.H. Jan Lavaert

⁴ Gegevens A. Neyts, archief E.H. Jan Lavaert en Liber Memorialis.

Westkapellestraat

95. Sint Anna ten Drieën

Deze staat in de Westkapellestraat in een verzorgde veldkapel bij de hoeve Respaighe. Sint Anna-ten-Drieën is een eerder zeldzame iconografie. Het gaat om Moeder Anna met op haar arm Maria die op haar beurt het Jezuskind draagt. Op 29 september 1932 werd de hofstede in de Waterstraat verkocht aan mrs. Mary Francis Loud, echtgenote Edouard Le Ghait. Zij was van Amerikaanse nationaliteit en verwant met de Rockefeller's dus zeer rijk. Le Ghait had Amerikaanse voorouders maar de Belgische nationaliteit. In 1928 trad hij in diplomatieke dienst. Het huwelijk hield geen stand. Hij hertrouwde met Elza Baels, dochter van de gouverneur van West-Vlaanderen. In het pachtcontract stond als nieuwe huurder vermeld Firmin Bonte-van Middeltem. Een van de pachtvoorwaarden luidde dat de pachter zich niet kon verzetten tegen het bouwen van een villa. Deze staat achter de hoeve. Na 1932 verwierf Le Ghait een stuk van de uitweg naar de Westkapellestraat oorspronkelijk een stuk dat leidde naar de nu verdwenen hoeve Alfons Landschoot-Maria Deketelaere. Eduard was zeer bevriend met zijn schoonzus Hedwige Baels, die gehuwd was met de Baskische ingenieur Personnaz die in Montfort nabij Pau woonde waar Le Ghait onder de oorlog verbleef. Deze familie had een dochtertje Anna en drie zonen. Het meisje stierf toen het zes jaar was. Edouard beloofde een kapelletje te bouwen ter harer herinnering. Aannemer Albert Dewispelaere bouwde de kapel in 1951, enkele maanden na de dood van het kind. Le Ghait plaatst er het beeld van Sint Anna-ten-Drieën in. Hoewel men beweert dat er een drukke toeloop kwam van aanstaande moeders naar die kapel weet Raf Bonte daar niets van. Ook Gerard Lalemand, gewezen medepastoor weet daar niets van. Simonne Costers weet nog dat de Boerinnenbond of de BJB er in de meimaand de rozenkrans ging bidden. Het oude beeld verdween en een nieuw beeld werd geschonken door E.H. Jan Lavaert, pastoor van Westkapelle.⁵ (L.Z. en J.L.)

Waterstraat

96. Staakkapelletje

In de bocht van de straat aan de linkerkant voorbij de hofstede van Godfried van de Sompele werd door René Dhondt uit Knokke een staakkapelletje geplaatst. René was de oom van André Dhondt, Waterstraat 5. René was van Lapscheure gekomen toen zijn ouders daar hun hofstede moesten verlaten. De hofstede is nu bewoond door fotograaf Jones. René stond voor een zware hartoperatie en in dat vooruitzicht liet hij in 1988 het kapelletje oprichten, niet ver van de hofstede waar hij vandaan kwam. Voor zijn dood in 1990 vroeg hij de familie André Dhondt-Annie Verbeke om het kapelletje te verzorgen. Annie heeft dit steeds gedaan. Godfried van de Sompele maaide het gras errond. Op zekere dag in 1995 legde een onbekende aan de voet van het kapelletje een steen met de tekst *Che bene semina, meglio raccolta* (Wie goed zaait, zal overvloedig oogsten). In maart 1999 hebben vandalen het kapelletje vernield.

⁵ Archief E.H. Jan Lavaert

Het glas werd gebroken en de oude glazen kandelaartjes gestolen. Ze waren afkomstig van René Dhondt die ze had gekregen van Mevr. Stallaert toen hij conciërge was op de Witte Duivenhoeve in Knokke. De familie en de burens zijn verontwaardigd over deze vandalenstreek en diefstal. Het kapelletje zal hersteld worden en zo weer een vertrouwd beeld zijn in de stille Waterstraat en een getuigenis van onze Mariale vroomheid en ons geweldloos christelijke geloof. (JL)

Kragendijk

97. In het poortgebouw is een nis uitgespaard voor een Mariabeeldje.

Sacramentsstraat

98. Mariakapel van de Boerinnenbond

In de bocht van de weg aan de achterkant van de historische hoeve *De Kalvekeete* treft men deze typische blauwwitte, driehoekige kapel aan. Degelijke kapellen vindt men op meerdere plaatsen in Vlaanderen. Ze werden opgericht in 1937 naar een ontwerp dat door de Boerinnenbond werd aangeprezen naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van deze vereniging. Ter gelegenheid van het gouden jubileum kreeg ze de vermelding *Dankbaar aandenken - 50 jaar boerinnenbond: 1911 - 1961*. Het werd gebouwd na heel wat ernstige bestuursvergaderingen door de man (Stanislas Lierman) wiens vrouw het langst lid was van de Boerinnenbond. (LZ en JL)

Marouxdreef

99. Kapel

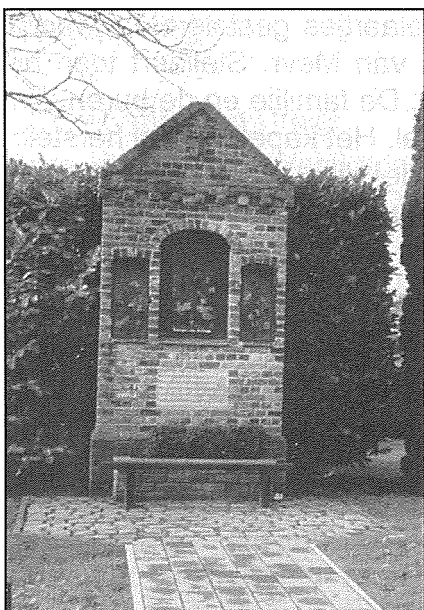
In de Marouxdreef komen we eerst een kleine nis tegen met een Mariabeeldje en een gotische Maria in een imposante kapel die omstreeks 1968 samen met de villa van de familie werd gebouwd. Naar aanleiding van de werken werd er een nieuwe aansluiting voor elektriciteit aangelegd. De cabine werd in de kapel ingebouwd. De gekroonde Maria met Jezuskind is een geslaagde kopie van de mooie, eind 14^e eeuwse beelden in internationaal gotische stijl. (JL)

ZEEBRUGGE

Graaf Jansdijk

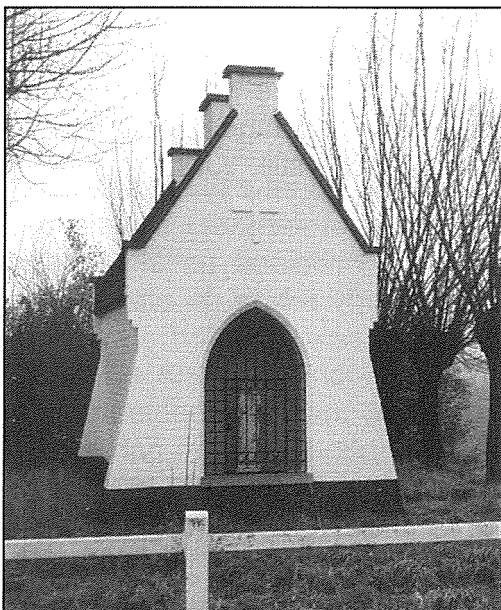
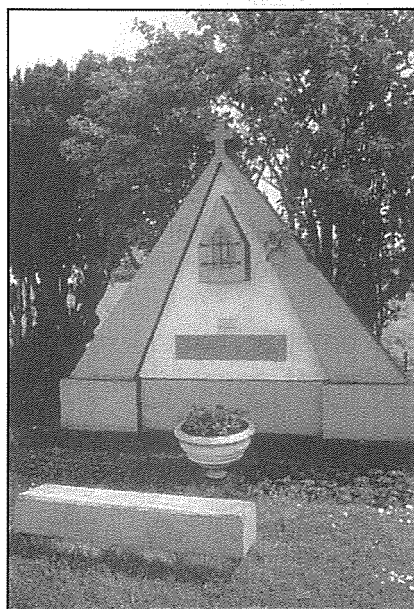
100. Visserskruis

Nee, dit is geen kapel... Maar toch...Dit sobere en toch imposante monument herinnert aan de talrijke vissers die gebleven zijn. Hun namen worden op de voet geciteerd. In 1936 werd het 'Kruis der Visschers' ingewijd door mgr.

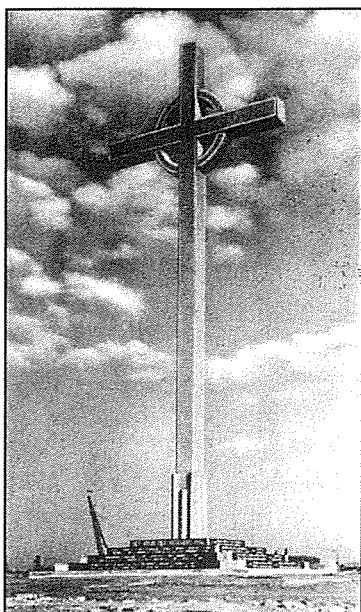

94. O.L.V. Koningin vn de Vrede

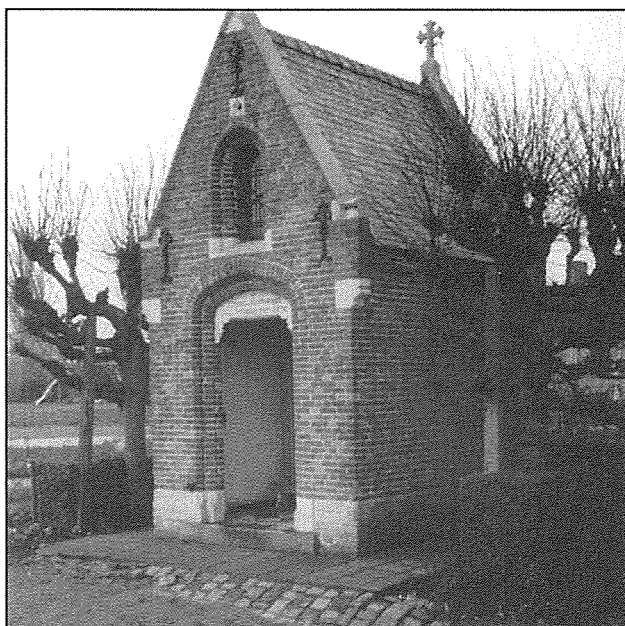
98. Kapel van de Boerinnenbond

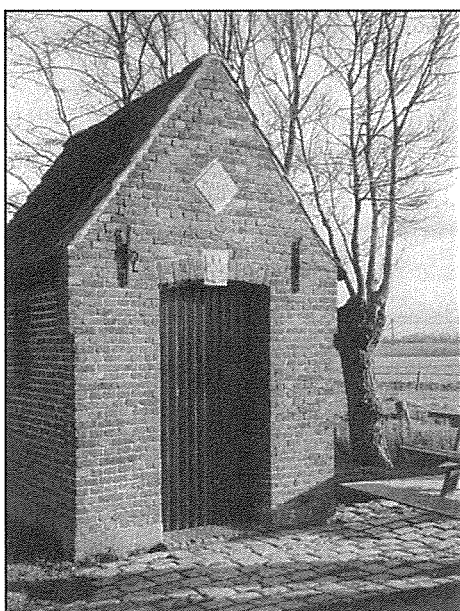
99. Een gotische Maria in de Marouxdreef

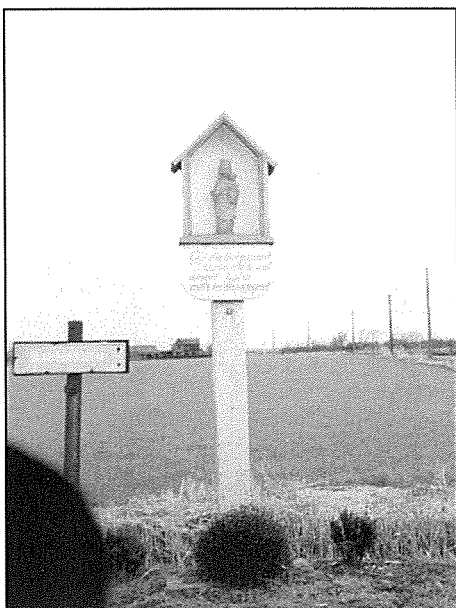
100. Het Zeebrugse Visserskruis

102. Koorts- en Krampkapel
te Zuienkerke

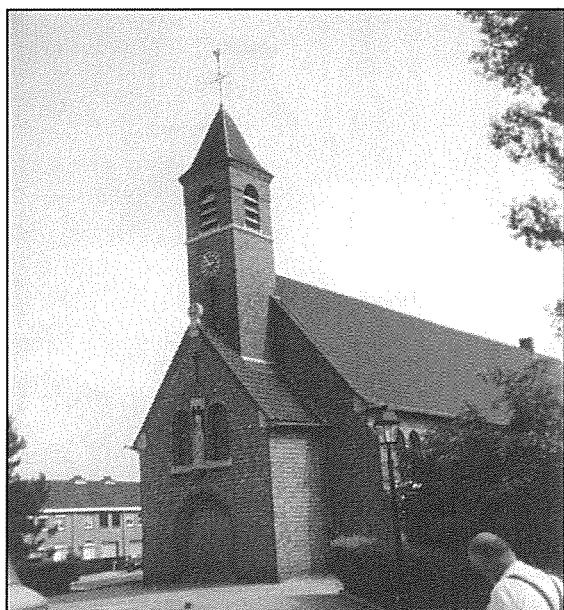
103. Kapel bij Schoeringe

104. Staakkapel in de Draaiboomstraat

111. Staakkapelletje te Zwankendamme

112. St.-Leo waakt over Zwankendamme

Lamiroy. Het werd ontworpen door architect Viérin, geïnspireerd op een voorstel van Pierre Vandamme, die een dergelijk kruis gezien had te Fécamp waar hij in 1915 als soldaat verbleef. Het werd verticaal gegoten en kostte 80000 fr. In januari 1941 werd het door de Duitsers opgeblazen en na de bevrijding opnieuw, nu liggend hergoten. Het is een geschenk van de Belgische Betonmaatschappij.(GZ321)

Heiststraat

100bis. Donatiaan

Op de hoek van de pastorie staat als patroon van Zeebrugge en van het bisdom een beeld van de heilige Donaas. Hij was omstreeks 390 bisschop van Reims. Zijn lichaam rust in de kathedraal van Brugge.

Uitkerkestraat

101. Kapel

In de Braambeierhoek, schrikbarend dicht bij de uitbreidende nijverheidszone, stond de kapel van de hoeve Schaapbrake. Ze staat nog steeds aangeduid op de topografische kaart. Zowel hoeve als kapel zijn verdwenen.

ZUIENKERKE

Blankenbergse steenweg

102. Krampekapel

De welbekende Koorts- en Krampkapel staat langs de Blankenbergse steenweg bij Vagevuurstraat. Ze werd in 1892 gebouwd in neogotische stijl. Boven de ingang lezen we *Koorts en Krampkapel O.L.V. ter Eere*.

Nieuwe Steenweg Oost

103. Op het kruispunt met Schoeringestraat vonden we een opvallende veldkapel uit 1946. Oudere Zuienkerkenaars verzekerden ons dat daar al veel eerder een kapelletje stond. De huidige werd gebouwd uit dank omdat de Zuienkerkenaars terug waren gekomen uit Duitsland, vertelde ons de dame die de kapel verzorgt. Binnenin staat een zittend beeld van Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen, wist ze nog. Boven de deur zit een steen met "AVE MARIA" en daaronder het arduinen wapen van Zuienkerke: van zilver met een Latijns kruis van sabel beladen met vijf gouden sint-jacobsschelpen in het rechterkwartier vergezeld van een merlette van sabel.

Draaiboomstraat

104. Op de hoek met de Heerweg staat een stevige betonnen staakkapel met een Mariabeeldje en daaronder op een houten bordje volgende spreuk: *'Gij die hier passeert , te peerd of te voet, vereert Maria met een weesgegroet.'* Kopie van een antiek beeldje.

Blankenbergse dijk zuid

105. Grot van Lourdes

Langs de Blankenbergse Dijk Zuid bereik je de oprit van 't Leekhof. Volgens de Falkkaart zou er een kapel staan. Bij navraag bij de uitbaatster, zei ze van geen kapel te weten. Pas als we weggingen riep ze ons na: *'Maar we hebben wel een grot.'* Het is wel een kanjer. Hij staat in de boomgaard.

Brugse steenweg

106. Staakkapelletje

De hoeve De Blauwe Poorte heeft bij de oprit een eenvoudig staakkapelletje met een Onze Lieve Vrouw van Lourdes.

Weimansstraat

107. Ook hier vinden we een driehoekige Mariakapel.

Heerweg

108. De hoek van het huis nr.49 wordt gesierd met een slank Onze Lieve Vrouwenbeeld.

Heerweg

109. En nog langs de Heerweg halfweg in de slag die naar de Hoekaart loopt staat een staakkapel

Klinkestraat

110. Bij de inrit naar het Hof ten Torre staat een staakkapelletje met een Mariabeeldje.

ZWANKENDAMME

Wulfsberge

111. Bij de inrit voor vrachtwagens naar Glaverbel, de vroegere oprit naar de verdwenen hoeve van Jules Clyncke, staat een een driehoekige staakkapel met daarin een Mariabeeld tussen twee kandelaartjes. Verder is er geen verwijzing bij.

H. Leo de Grote

112. Boven de ingang van de kerk staat het beeld van de heilige Leo de Grote een werk van Karel Lateur. Leo I was paus van 440 - 461. Door zijn moedig optreden wist hij de Hunnenkoning Attila te bewegen zich terug te trekken uit Italië en toen Generik de eeuwige stad wilde plunderen bracht hij deze ertoe de stad niet in brand te steken.

*

*

*

Het wemelt in de blijde mei
Van blonde kleinen, daarbij de veldkapel.

En wat staat er in die veldkapel?

We vonden er meer dan honderd. In de Zwinstreek...In Vlaanderen... En het leeuwenandeel werd opgeëist door zoeterige beelden van Onze Lieve Vrouw van Lourdes, terwijl we toch die van Pepers hebben, Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen en deze van Groeninge.

Verder waren er Sint Anna-ten-Drieën, Sint Antonius abt (me se zwientje) Sint Antonius van Padua (me se kiendje), Sint Augustinus, Bernardus, Cornelius, de Goede Herder (2x), Sint Hubrecht, de Heilige Man Job, Sint Joris, Sint Jozef,(2x), Sint Jacob, Kristus-Koning, Kruis (2x), Theresia van Lisieux (2 x) Sint Livinus, Margareta van Antiochië, Rita.

En hoe kwamen ze er?

De allereerste waren gewoon een statussymbool van de baron of de rijke hereboer. Vandaar dat de kerk ze met argusogen bekeek. Maar de meste zijn getuigenissen van een gelofte, een smeekbede of een een herinnering aan een opmerkelijke gebeurtenis

Bronnen:

GZ: Johan Ballegeer: Gids voor de Zwinstreek.II.Antwerpen.
KD: Johan Ballegeer: Kapel ter Doest. Lissewege, 1987.
MC: Maurits Coornaert :St-Pieters op de Dijk.
MC: Maurits Coornaert: Dudzele en Sint Lenaert.1985
DV: Luc Devlieger: Damme. Lannoo. 1971.
JL.: Jan Lavaert: Kapellen, Westkapelle, pro manuscripto.
DL: Danny Lannoy: Knokke Terugblik. Knokke, 1998.
BV: Bert Van Haecke: Wegwijs in Damme.
GP. Geert Van Poucke: Archiefbeelden Damme. 2003
LZ.: Leo Zaman, A. van de Sompele & R. Vermeersch: Laveren tussen kerken en kapellen, 1999.
Diverse jaargangen van Rond de Poldertorens.

Kaarten:

Topografische kaart van België. 5/5-6. Heist-Westkapelle. 1985.
id. 13/1-2. Brugge-Moerkerke. 1983
Damme. uitgave stadsbestuur. s.d.
Falk Cityplan extra. Brugge. Uitg. Geocart. St.-Niklaas. 2001/2002.

Met dank voor aanvullingen, inlichtingen en terechtwijzingen aan:

Karel Aernoudts, Francine Bossier, Angèle de Bleeker, Marie de Budt, Adhemar de Klerck, Maria de Jaeger, Rudi Desmedt, Eric Huys, Jan Kamoen, E.H. Jan Lavaert, Jacques Larbouillat, Alfons Raes, Marie-Madeleine Rosseneu, Fons Theerens, Jan Tilleman, Albert Vandepitte, Jozef Vandepitte. E.H. A. Van de Sompele, Jozef van Mullem.